

I.

Analýza

vývoje příjmů a výdajů domácností ČR

v 1. pololetí 2013 a predikce na další období

(textová část)

Obsah

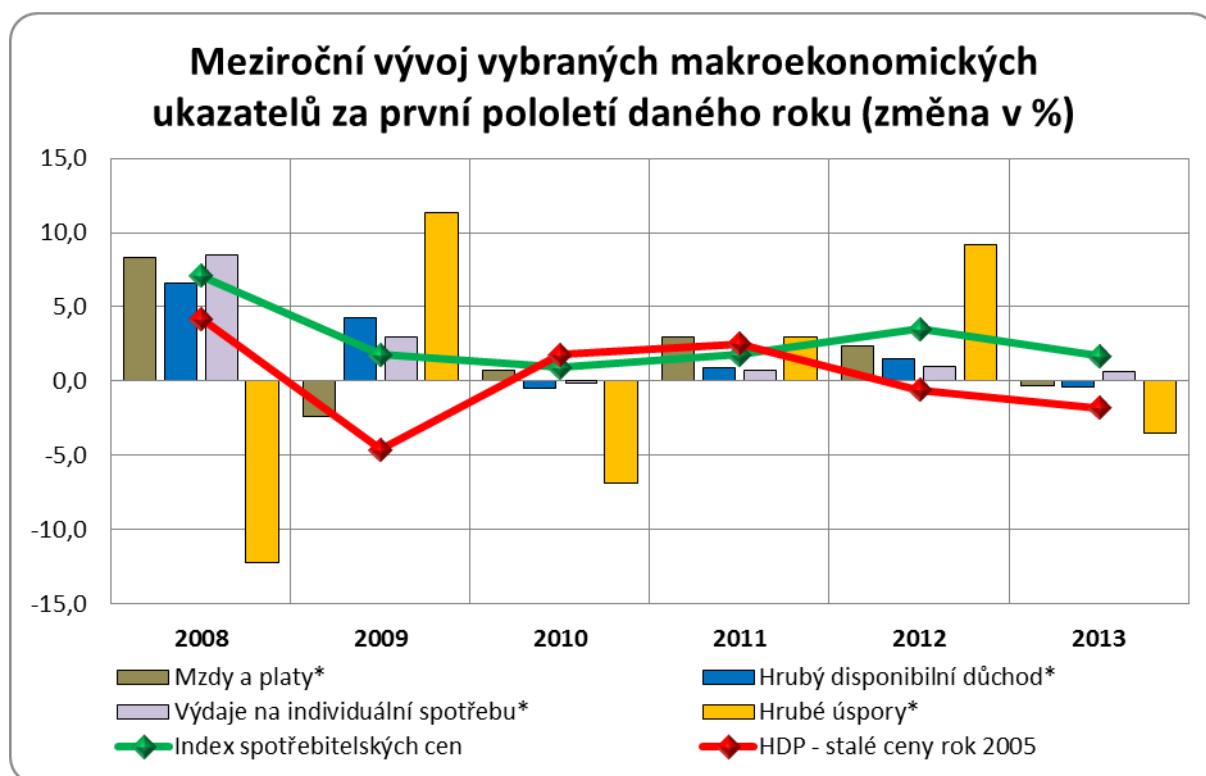
strana

A. Základní charakteristika příjmové a výdajové situace domácností v 1. pololetí 2013.....	1
B. Vývoj hlavních skupin příjmů, životních nákladů, výdajů a úspor domácností (podrobnější zhodnocení)	6
1. Příjmy domácností	6
1. 1 Základní charakteristika	6
1. 2 Mzdy.....	8
1. 3 Sociální příjmy	20
2. Spotřebitelské ceny a životní náklady	28
3. Peněžní výdaje, půjčky a úspory domácností	32
C. Vývoj ve 3. čtvrtletí 2013 a predikce na další období.....	37

A. Základní charakteristika příjmové a výdajové situace domácností v 1. pololetí 2013

Česká ekonomika vykázala v 1. pololetí letošního roku prvky určitého zlepšení. Ve druhém čtvrtletí tohoto roku došlo po šesti mezičtvrtletních poklesech k růstu HDP.

Názorný pohled na vývoj hlavních ukazatelů ekonomiky v 1. pololetí let 2008 až 2013 podává následující graf:

*vypočteno z běžných cen

Z grafu je zřejmý postupný pokles kupní síly domácností již od roku 2010, tedy rok po záporném vývoji HDP a poté ještě i v roce 2013, kdy nastala obdobná situace. Kladný mezikvartální výsledek ve druhém čtvrtletí (o 0,6 %) nelze i z tohoto důvodu přeceňovat, neboť byl ovlivněn komparativně velmi slabým začátkem roku 2013 a HDP meziročně za celé 1. pololetí poklesl o 1,8 %.

V reálném vyjádření se navíc **pokles výdajů na individuální spotřebu domácností prohloubil. To spolu s vysokou nezaměstnaností a reálně klesajícími mzdami způsobovalo nízkou domácí poptávku.** Přesto signálem zlepšení u domácností byl **růst výdajů na konečnou spotřebu ve 2. čtvrtletí,** i když se jednalo především o dlouho odkládané pořizování produktů určených k dlouhodobé spotřebě (např. dopravní prostředky a bytové vybavení). Vzhledem k souběžně nominálně se snižujícím celkovým běžným příjmům domácností tak **došlo k poklesu míry úspor.** Trvajícím negativem byla skutečnost, že k oživení ekonomiky České republiky přispívala téměř výhradně rostoucí kladná bilance zahraničního obchodu.

Ekonomickou situaci domácností charakterizovaly v hodnoceném období **zejména tyto skutečnosti:**

- ⇒ **hrubý disponibilní důchod v sektoru domácností** (na bázi národních účtů) **klesl** nominálně **o 0,4 %**, jen **o něco méně se** meziročně **snížily** čisté **příjmy** na úrovni konkrétních typů **domácností** (podle statistiky rodinných účtů), a to v průměru **o 0,1 %** měsíčně; **kupní síla příjmů** vzhledem k cenové inflaci u většiny typů domácností **klesla**,
- ⇒ **při srovnání růstu mezd** jako největšího zdroje peněžních příjmů domácností **a trendu HDP**, tedy hlavního ukazatele ekonomické výkonosti státu, je **zřejmá větší setrvačnost u vývoje mezd** a změny tohoto ukazatele jsou proto pomalejší; díky tomu nastal výraznější **pokles tempa růstu mezd až s určitým zpožděním oproti hrubému domácímu produktu** - kromě 1. čtvrtletí tohoto roku, kdy se mzdy snížily i nominálně, nedocházelo ani v době recese k výraznému poklesu tohoto ukazatele, a to z důvodu nepružnosti mezd směrem dolů,
- ⇒ **ačkoliv u převážně proexportních států** (jako ČR) **je tlak na zvýšení konkurenceschopnosti pomocí snižování mzdových hladin, mzdy byly v tuzemsku snižovány jen reálně, tedy inflací,** a ta letos byla - i díky nízké poptávce – nižší než 2 %,

- ⇒ **průměrná nominální měsíční mzda v národním hospodářství** (na přepočtené počty zaměstnanců) činila **24 503 Kč a její meziroční dynamika růstu se** z 2,8 % v lednu – červnu 2012 **snížila na 0,4 %**; po zohlednění nárůstu cenové inflace **došlo k poklesu reálné úrovně průměrné mzdy o 1,3 %**,
- ⇒ **příjmy domácností sociálního charakteru** - druhé nejvýznamnější složky úhrnných příjmů domácností – mírně **vzrostly** (o 0,3 %); **pokles** byl zaznamenán **u dávek důchodového pojištění** (byl způsoben především zvýšenou zálohou poskytnutou v prosinci 2012 na výplatu dávek důchodového pojištění v lednu roku 2013); **příjmy** občanů **z ostatních druhů** sociálních **dávek se zvýšily**, a to jak v nominálním, tak i reálném vyjádření,
- ⇒ **průměrná výše** (samostatně vypláceného) **starobního důchodu vzrostla o 1,8 % na 10 948 Kč**, jeho reálná hodnota se snížila o 0,5 % (při zohlednění indexu životních nákladů domácností důchodců ve výši 102,3 %),
- ⇒ **vzrostl průměrný počet evidovaných nezaměstnaných** a zároveň i počet evidovaných nezaměstnaných s nárokem na podporu, **průměrná výše podpory v nezaměstnanosti se** meziročně **zvýšila o 7,3 % na 6 211 Kč** měsíčně,
- ⇒ **výrazně** (o 40 %) **se zvýšil objem prostředků** vyplacených **na dávky pomoci v hmotné nouzi** zejména v souvislosti s navýšením počtu příjemců dávek v důsledku méně příznivé situace v oblasti příjmů z pracovní činnosti, zvyšujícího se počtu dlouhodobě nezaměstnaných bez nároku na podporu v nezaměstnanosti, růstu počtu domácností v tzv. jiných formách bydlení (především na ubytovnách) a jejich nákladů na bydlení,
- ⇒ meziroční průměrný **růst spotřebitelských cen** (cenové inflace) **o 1,7 %** (nižší o 1,8 p.b. než v 1. pololetí 2012) **byl** ze tří čtvrtin **způsoben lednovým posunem obou sazeb DPH**, přičemž **snížená sazba** vzrostla ze 14 % **na 15 %** (zejména u potravin, zdravotní péče, bydlení, kultury, rekreací

a dopravy), v celém dalším spektru spotřebního koše se **základní sazba** zvedla **na 21 %**; **kromě lednové** částečné **deregulace v oblasti bydlení** (elektřina, plyn, teplo, vodné) a květnového výrazného zlevnění plynu, **působil pouze tržní cenový pohyb** většinou u potravin a v dopravě (pohonné hmoty), který měl nadále převážně nákladový charakter; také **nízká spotřeba domácností inflaci** (zejména u zbytného zboží a služeb) **spíše tlumila**,

- ⇒ **větší dopad měly zmíněné cenové vlivy** (zejména vyšší snížená sazba DPH a tržní růst cen základních potravin) **na životní náklady domácností důchodců** (meziroční **přírůstek o 2,3 %**); pozitivně působily na jejich výdaje především spíše stagnující ceny bydlení,
- ⇒ jen **mírně vyšší než před rokem byly výdaje domácností na individuální spotřebu** sektoru domácností, které **omezily svá vydání nejen za zbytné druhy zboží a služeb**, ale fyzicky i za řadu dalších položek „spotřebních“ vydání; **po zvýšení obou sazeb DPH i tržním cenovým růstem**,
- ⇒ **intenzita čerpání** peněžních **půjček se znovu o něco zmírnila**, přesto jejich **objem u bank dosáhl 1,15 bil. Kč**, v jejich skladbě stále **dominovaly hypoteční úvěry na bydlení** (přírůstek 40,8 mld. Kč, tj. o 6,0 %),
- ⇒ **domácnosti** (i při zvýšení nezbytných vydání) **navýšily** své (bankovní) **úspory** – jejich objem se podle dostupných údajů České národní banky v červnu letošního roku meziročně zvýšil o 2,7 % **na 1,79 bil. Kč**, vzhledem k nízkým úrokovým sazbám z vkladů **preferovaly** opět **netermínované krátkodobé úložky a letos ve větší míře také alternativní formy spoření**.

Zpráva přináší v dalších částech základní charakteristiku a hodnocení souvislostí, které v 1. pololetí 2013 ovlivňovaly vývoj příjmů a výdajů domácností v České republice. Jejím hlavním cílem je vyjádřit především rozhodující tendence ve vývoji základních (dostupných) ukazatelů životní úrovně českých domácností.

Důležitou skutečností je, že statistika rodinných účtů (použitá v analýze) je především výdajovou statistikou, údaje za příjmy jsou rodinnými účty sledovány jen doplňkově – přesto jsou (vzhledem k absenci jiných aktuálních zdrojů) jediným zdrojem dat pro základní (obecnější) hodnocení v konkrétním období. Výsledky statistiky rodinných účtů jsou rovněž významné pro kvalifikované odhady dopadů různých vládních opatření (daně, regulace cen, restrikce příjmů apod.) na sociální politiku státu, což platí i pro statistiku spotřebitelských cen.

Zhodnocení dalšího vývoje bude předmětem zprávy hodnotící vývoj těchto atributů za 1.- 3. čtvrtletí 2013, která bude předložena vládě koncem ledna příštího roku.

Při zpracování materiálu byla použita zejména data a analýzy: MPSV, ČSÚ, MF ČR, ČNB, ČSSZ, AKAT, ČLFA, TREXIMY a odborného a periodického tisku.

Zpráva obsahuje data platná k 17. říjnu 2013.

B. Vývoj hlavních skupin příjmů, životních nákladů, výdajů a úspor domácností *(podrobnější zhodnocení)*

1. Příjmy domácností

1. 1 Základní charakteristika

Převažující **pokles kupní síly peněžních příjmů** na makro i mikro úrovni **charakterizoval hospodaření českých domácností** v první polovině roku 2013.

Běžné příjmy sektoru domácností (podle statistiky národních účtů) **dosáhly celkové výše 1 505,9 mld. Kč**. Meziročně tak **poklesly nominálně o 0,1 %** (-1,1 mld. Kč) a **reálně o 1,8 %** (při poklesu hrubého domácího produktu ve stálých cenách o 1,8 %).

Na reálném poklesu úhrnného objemu běžných příjmů se přibližně 54 % **podílely náhrady zaměstnancům** (pokles o 1,8 %) a téměř jednou pětinou **smišený důchod** (zahrnující zejména příjmy z podnikatelských aktivit) - reálný pokles o 1,9 %. V menší míře pak na něm participovaly **důchody z vlastnictví** (-5,3 %), **sociální dávky** (-1,0 %) a **ostatní běžné transfery** - jedná se o náhrady z neživotního pojištění, výhry ze sázek a loterií apod. (- 1,0 %).

Po odpočtu běžných výdajů (především daní z příjmů a příspěvků na sociální a zdravotní pojištění) zůstal sektoru domácností **úhrnný disponibilní důchod** v částce **1 022,0 mld. Kč**, což bylo **nominálně o 0,4 % a reálně o 2,1 % méně** než ve srovnatelném období roku 2012 (kdy se kupní síla jeho objemu v porovnání s rokem 2011 rovněž snížila o 1,9 %).

Relace disponibilního důchodu k objemu hrubého domácího produktu (v běžných cenách) meziročně **poklesla** o 0,1 p.b. **na 53,1 %**.

Podrobnější číselné údaje o vývoji příjmů (výdajů a úspor) sektoru domácností jsou součástí tabulky č. 1 v příloze.

Obdobně se vyvíjely i základní charakteristiky příjmů konkrétních typů domácností **na mikroúrovni** (zpravodajského souboru statistiky rodinných účtů). Dostupná (orientační) **data ukázala, že:**

- ⇒ **měsíční nominální čistý peněžní příjem na jednoho člena domácnosti** zpravodajského souboru činil **12 479 Kč** (o 7 Kč, tj. **o 0,1 % méně** než v 1. pololetí 2012, kdy příjmy v průměru mírně rostly); při zohlednění meziroční cenové inflace ve výši 1,7 % se kupní síla tohoto příjmu snížila (o 1,7 %, tj. o 219 Kč),
- ⇒ o trvalé diferenciaci mezi různými typy domácností svědčí skutečnost, že **nominálního přírůstku čistých peněžních příjmů dosáhly pouze bezdětné zaměstnanecké domácnosti a domácnosti důchodců** bez ekonomicky aktivních členů (vliv mimořádného zvýšení prodejů nemovitých a movitých věcí v 1. čtvrtletí t.r. při nižší dynamice pracovních, resp. sociálních příjmů); **zvýšení kupní síly příjmů však zaznamenaly jen zmíněné domácnosti důchodců** – podrobnější číselné údaje obsahuje tabulka č. 2 v příloze,
- ⇒ zatímco ve **snížení úhrnných reálných příjmů domácností zaměstnanců s dětmi** (i celkem) se nejvíce projevily jejich **klesající sociální příjmy** (podrobněji v části 1. 3), **u domácností OSVČ** to byl **propad příjmů z jejich podnikatelské činnosti** jako odraz trvalého hospodářského poklesu,
- ⇒ **čistý měsíční nominální příjem, s nímž disponovala průměrná domácnost** zpravodajského souboru statistiky rodinných účtů, činil **28 143 Kč** – což bylo **nominálně o 52 Kč méně než před rokem**, vzhledem k inflaci reálný pokles meziročně činil **cca 530 Kč**,
- ⇒ **domácnosti zaměstnanců s dětmi** dosáhly měsíčně v průměru celkový čistý příjem ve výši **36 940 Kč** (meziroční index 98,7 % při víceméně nezměněném

počtu členů domácnosti), **domácnosti důchodců** (bez ekonomicky aktivních členů) **18 662 Kč** (index 107,3 %).

V dalších částech zprávy jsou popsány nejdůležitější poznatky z analýzy vývoje dvou nejvýznamnějších kategorií příjmů domácností, tj. mezd a příjmů sociálního charakteru.

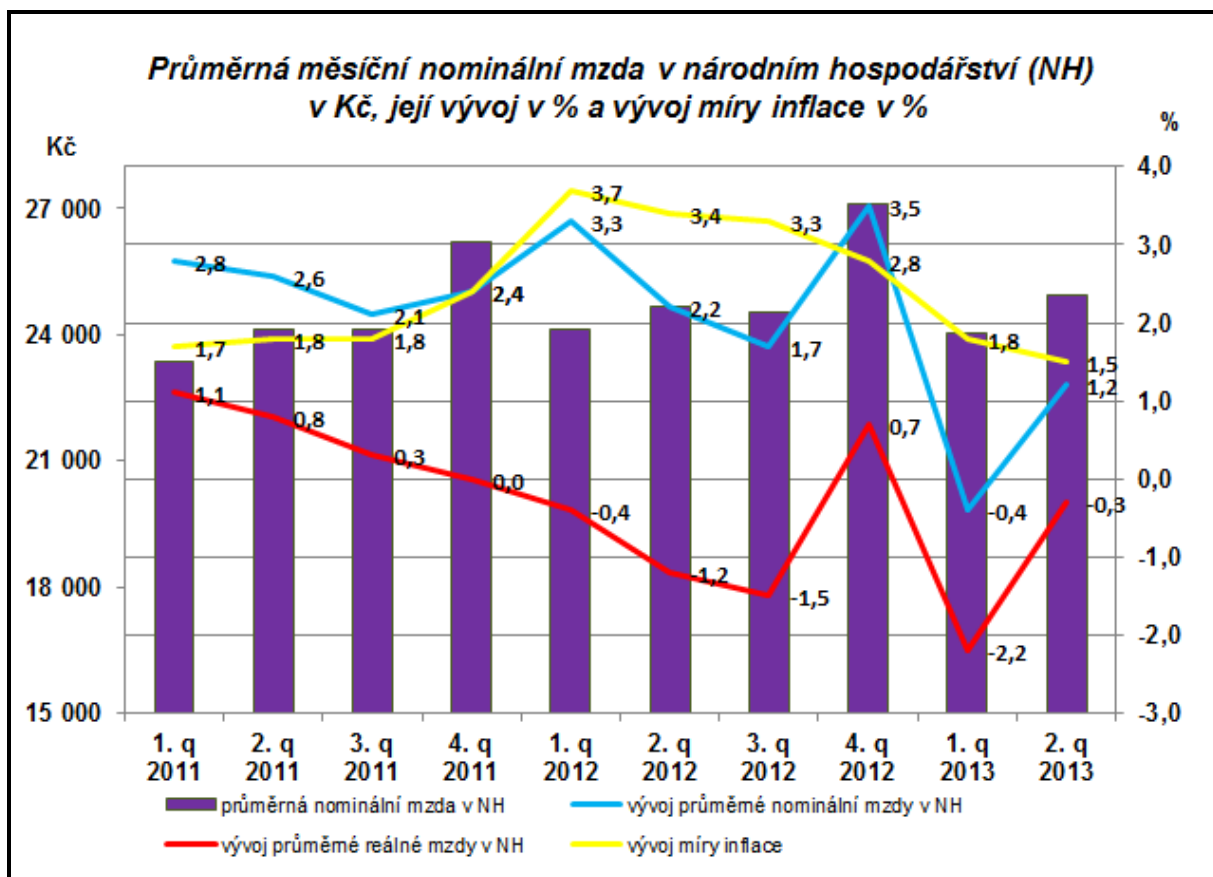
1.2 Mzdy

Rozhodující část peněžních příjmů domácností tvořily mzdy. Celkový **objem mzdových prostředků** (bez ostatních osobních nákladů) zúčtovaný všem zaměstnancům k výplatě za celé národní hospodářství dosáhl za 1. polovinu letošního roku **544,8 mld. Kč** a byl tak nominálně **o 0,5 % nižší** než ve stejném období roku 2012.

Průměrná hrubá měsíční nominální mzda na přepočtené počty zaměstnanců **v národním hospodářství dosáhla** v 1. pololetí 2013 **výše 24 503 Kč**, což představovalo **meziroční nominální nárůst o 0,4 %** (tj. o 100 Kč). Přestože spotřebitelské ceny (vyjádřené indexem spotřebitelských cen) rostly přibližně polovičním tempem v porovnání se stejným obdobím předchozího roku (1,7 % proti 3,5 % v 1. pololetí 2012), **došlo** oproti 1. pololetí předchozího roku **k poklesu průměrné reálné mzdy o 1,3 %** (v 1. pololetí 2012 meziroční pokles o 0,7 %).

Z níže uvedeného grafu, který zobrazuje výši průměrné nominální mzdy, vývoj tempa růstu (poklesu) průměrné nominální a reálné mzdy a míry inflace v jednotlivých čtvrtletích, je patrný od začátku roku 2012 (s výjimkou 4. čtvrtletí, kdy

byly z daňových a odvodových důvodů mimořádně vyplaceny výrazně větší odměny než v předchozích obdobích) vyšší nárůst spotřebitelských cen než průměrné mzdy a z toho vyplývající pokračující propad její kupní síly.

V podnikatelské sféře dosáhla průměrná mzda v 1. pololetí letošního roku **24 560 Kč** (nominální nárůst o 0,3 %, reálný pokles o 1,4 %), **v nepodnikatelské sféře činil průměrný plat 24 253 Kč** (nominální nárůst o 1,0 %, reálný pokles o 0,7 %) – viz tabulku č. 3 v příloze. I přes mírně vyšší nárůst platů v nepodnikatelské sféře převýšila průměrná mzda v podnikatelské sféře svojí úroveň plat ve veřejných službách a správě o 307 Kč. Relace této průměrné mzdy k průměrnému platu činila ve sledovaném období 101,3 % (ve stejném období předchozího roku 102,0 %).

V samotném 2. čtvrtletí dosáhla průměrná hrubá měsíční nominální mzda v národním hospodářství 24 953 Kč a byla **o 1,2 % vyšší** než ve stejném období předchozího roku, **reálně poklesla o 0,3 %** (na rozdíl od 1. čtvrtletí kdy meziročně poklesla nominálně o 0,4 % a reálně o 2,2 %). Růst nominálních mezd se

přesto neodrazil k výraznějšímu vzestupu a je stále ještě nižší než v roce 2012. V podnikatelské sféře, kde vývoj mezd věrněji odráží situaci v ekonomice, vzrostla průměrná mzda nominálně o 1,1 %, což vedlo k poklesu její reálné hodnoty meziročně o 0,4 %. V nepodnikatelské sféře činil nárůst průměrného platu nominálně 1,9 % a reálně 0,4 %.

Medián mezd (prostřední hodnota mzdového rozdělení) ve 2. čtvrtletí letošního roku **dosáhl úrovně 20 944 Kč a vzrostl proti stejnému období předchozího roku nominálně o 1,3 % (reálně poklesl o 0,2 %)**. Vzhledem ke zvětšujícím se rozdílům ve výdělcích zaměstnanců, které podstatně více ovlivňují úroveň průměrné mzdy, **byl medián mezd ve sledovaném období nižší o 4 009 Kč než průměrná mzda**.

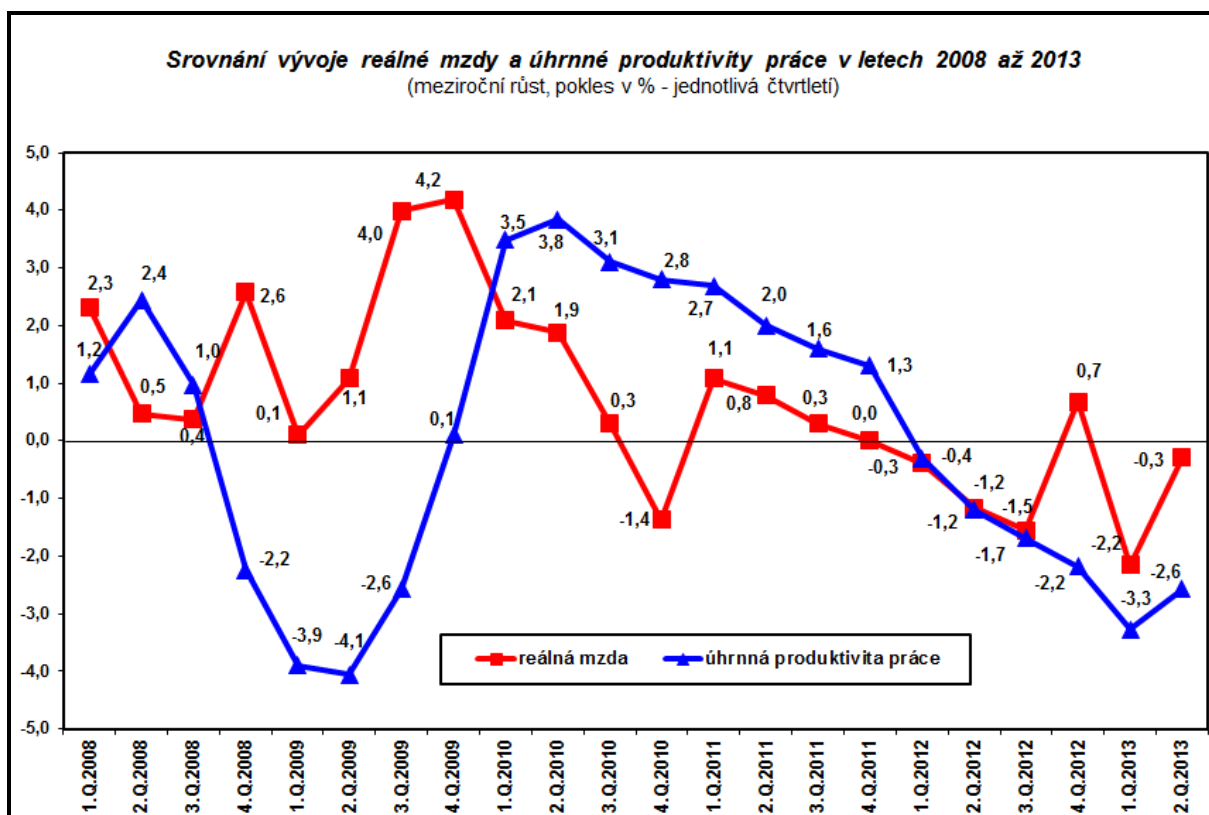
Výše průměrné měsíční mzdy zaměstnanců pracujících v malých firmách (právnícké a fyzické osoby s méně jak 20 zaměstnanci) **podnikatelské sféry** v 1. pololetí letošního roku **činila 17 645 Kč, tj. 72,0 % celospolečenského výdělkového průměru**; došlo ke zvýšení tohoto podílu (o 0,7 p.b.) v porovnání se stejným obdobím roku 2012 – viz tabulku č. 4 v příloze.

Vývoj mezd charakterizovaly zejména následující skutečnosti:

- velmi **nízký růst průměrné nominální mzdy** jak v národním hospodářství jako celku, tak i v podnikatelské sféře,
- mírně **vyšší nárůst průměrného platu v nepodnikatelské sféře**,
- pokračující **pokles kupní síly výdělků**, který ovlivňuje výdaje domácností na konečnou spotřebu a spotřebitelskou poptávku,
- **nesoulad mezi dynamikou mezd a vývojem produktivity práce**,
- mírné **snížení jak meziodvětvové diference mezd zaměstnanců, tak územní diference** (na makroúrovni),
- v zásadě **stagnace mzdové diference na úrovni jednotlivých zaměstnanců** (na mikroúrovni).

K poklesu průměrné reálné hodnoty mezd došlo jak kumulovaně za celé první pololetí letošního roku (o 1,3 %), tak i v samotném 1. čtvrtletí (o 2,2 %) a 2. čtvrtletí (o 0,3 %). Proti ještě intenzivnějšímu propadu reálných mezd působila cca poloviční míra cenové inflace ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku (podrobněji viz část 2 materiálu). **Propad průměrné reálné mzdy** v 1. pololetí byl zaznamenán **v 17 z 19 sledovaných odvětvových agregací CZ-NACE a ve všech 14 krajích** (viz dále).

Přetrvávající **negativní skutečností je, že snížení kupní síly výdělků bylo doprovázeno** ještě větším **propadem produktivity práce**. Pokračovala tak tendence, která se projevila již v předchozím období. Dynamika úhrnné **produktivity práce** (v pojetí hrubého domácího produktu ve stálých cenách na 1 pracovníka v národním hospodářství) **poklesla** ve sledovaném období meziročně **o 3,0 %** a zaostala o 1,7 p.b. za dynamikou průměrné reálné mzdy – podrobný vývoj za jednotlivá čtvrtletí viz následující graf:

Relace produktivity práce a mezd se promítla negativně do vývoje jednotkových mzdových nákladů, které v meziročním pohledu za leden – červen **nominálně vzrostly o 3,5 % a reálně o 1,8 %**. Přesto **vývoj mezd nepředstavoval zásadní riziko z pohledu udržení konkurenceschopnosti tuzemské produkce**.

Reálná hodnota objemu mzdových prostředků zúčtovaných k výplatě poklesla oproti 1. pololetí 2012 **o 2,2 %**; **mzdová náročnost HDP** (relace objemu mzdových prostředků k objemu hrubého domácího produktu v běžných cenách) se ve stejném porovnání **snížila** (o 0,1 p.b.) **na 28,3 %**.

Část mezd, které svým zaměstnancům dlužili insolventní zaměstnavatelé v režimu konkurzního řízení, jim byla vyplacena Úřadem práce ČR **na základě zákona č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele** a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Celkem bylo takto **k 30. 6. 2013 poskytnuto 159,6 mil. Kč** (o 46,6 mil. Kč méně než v 1. pololetí 2012), z toho nejvíce v kraji hl. m. Praha (35,0 mil. Kč), v Moravskoslezském kraji (18,2 mil. Kč) a Jihomoravském kraji (18,0 mil. Kč).

Meziroční **nárůst průměrného nominálního výdělku v rámci nepodnikatelské sféry** byl zaznamenán ve všech **odvětvích**. K nadprůměrnému zvýšení průměrného platu došlo v odvětví „**kulturní, zábavní a sportovní činnosti**“ (1,2 %) a v odvětví „**vzdělávání**“ (1,1 %). V rámci tohoto odvětví však došlo ke značně rozdílnému vývoji mezd, zatímco **ve státních školských zařízeních průměrný plat velmi výrazně stoupl** (o 5,7 %), **ve školách** a zařízeních, které spadají do **komunální správy** (obcí a krajů), **naopak průměrný plat poklesl** (o 0,6 %). Zaměstnancům v odvětví „**zdravotní, sociální péče**“ platy nominálně spíše stagnovaly nebo mírně klesly. Z podrobnějšího členění odvětví vyplývá, že **ve všech klíčových odvětvích se kupní síla průměrného výdělku** (s výjimkou státních školských zařízení) proti 1. pololetí 2012 **snížila** – viz tabulku č. 5 v příloze.

Na nízké tempo růstu průměrné mzdy v podnikatelské sféře oproti minulým obdobím působily především **tyto základní faktory**:

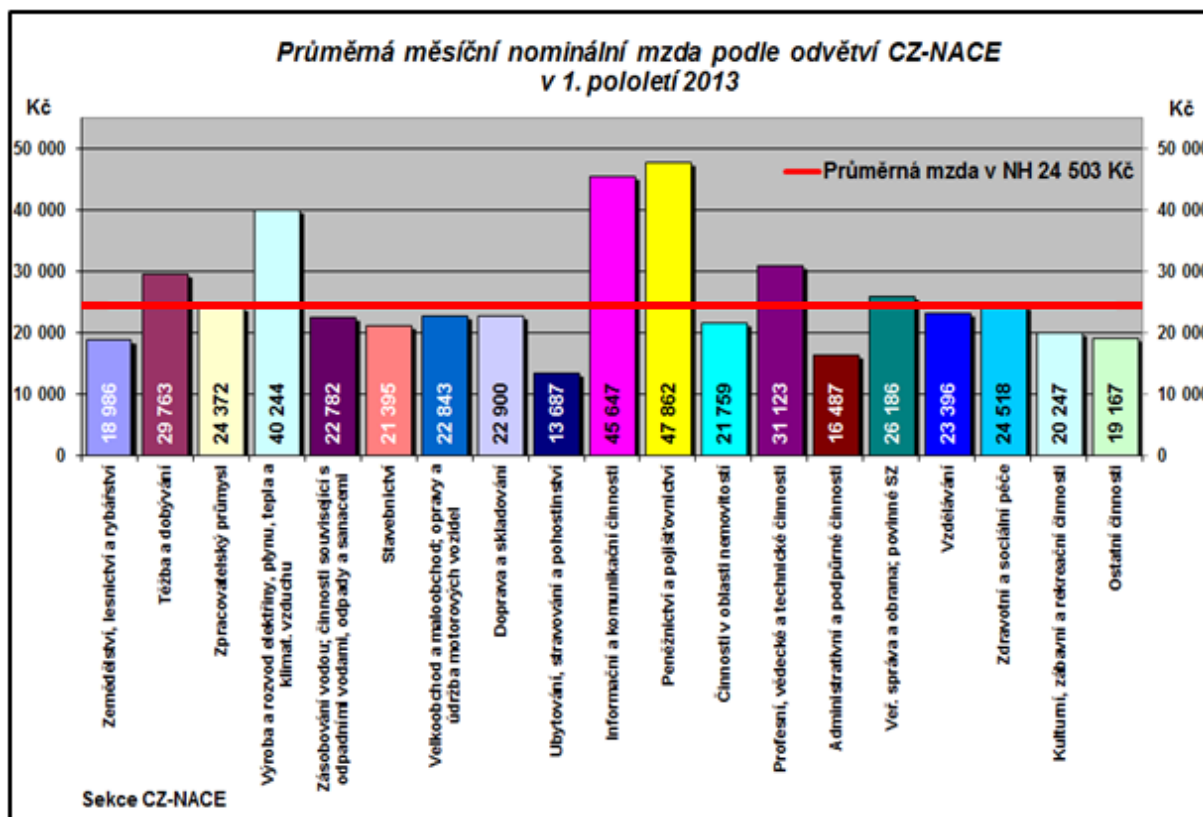
- vyplacení mimořádných odměn netradičně již koncem roku 2012, a to z daňových a odvodových důvodů,

- přetrvávající obavy ze současného i budoucího vývoje domácí i světové ekonomiky,
- **obezřetná mzdová a personální politika**, která závisí na vývoji nově uzavřených obchodů, zakázek a kontraktů **a očekávání budoucího hospodaření** klíčových podniků a firem,
- přetrvávající relativně vysoký **podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu ve věku 15 - 64 let** (7,3 % k 30. červnu 2013) **a s tím související přebytek nabídky** zaměstnanců **řady profesí** na trhu práce.

Z údajů o **průměrném evidenčním počtu zaměstnanců** (dle Podnikové statistiky o mzdách a zaměstnancích; liší se od Výběrových šetření pracovních sil) je zřejmý pokračující meziroční úbytek zaměstnanců (o 34,1 tis.). Na poklesu zaměstnanosti se v 1. pololetí letošního roku podílela pouze podnikatelská sféra, a to 41,6 tis. zaměstnanci. V nepodnikatelské sféře došlo po poklesech počtu zaměstnanců v předchozích obdobích k jejich zvýšení o 7,5 tis. Na tomto nárůstu se podílely i veřejně prospěšné práce, které jsou zařazeny do odvětví „veřejná správa“. Snížení počtu zaměstnanců se neomezilo jen na několik odvětví, ale zasáhlo 11 z 19 odvětví CZ-NACE. Nejvyšší pokles počtu zaměstnanců byl zaznamenán v odvětvích „stavebnictví“ (o 13,3 tis.) „zpracovatelský průmysl“ (o 13,2 tis.), „velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel“ (o 7,1 tis.) a „ubytování, stravování a pohostinství“ (o 7,0 tis.). Největší nárůst zaměstnanosti byl v odvětvích „veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení“ (o 4,7 tis.) „činnosti v oblasti nemovitostí“ (o 3,3 tis.) a „profesní, vědecké a technické činnosti“ (o 2,7 tis.).

Podle klasifikace ekonomických činností (sekcí) CZ-NACE **nejvyšší úrovně nominální průměrné mzdy** dosáhla tradičně **odvětví „peněžnictví a pojišťovnictví“** (47 862 Kč), **„informační a komunikační činnosti“** (45 647 Kč) a **„výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu“** (40 244 Kč). Celorepublikový průměr (24 503 Kč) byl překročen rovněž v odvětvích „profesní, vědecké a technické činnosti“ (31 123 Kč), „těžba a dobývání“ (29 763 Kč), „veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení“ (26 186 Kč) a „zdravotní a sociální péče“ (24 518 Kč). Naopak **nejnižší průměrná mzda byla v odvětvích „ubytování, stravování a pohostinství“** (13 687 Kč), **„administrativní a podpůrné**

činnosti“ (16 487 Kč) a „zemědělství, lesnictví a rybnářství“ (18 986 Kč). Podrobný přehled o výši průměrných mezd ve sledovaných 19 odvětvích CZ-NACE je uveden v následujícím grafu a tabulce č. 6 v příloze.

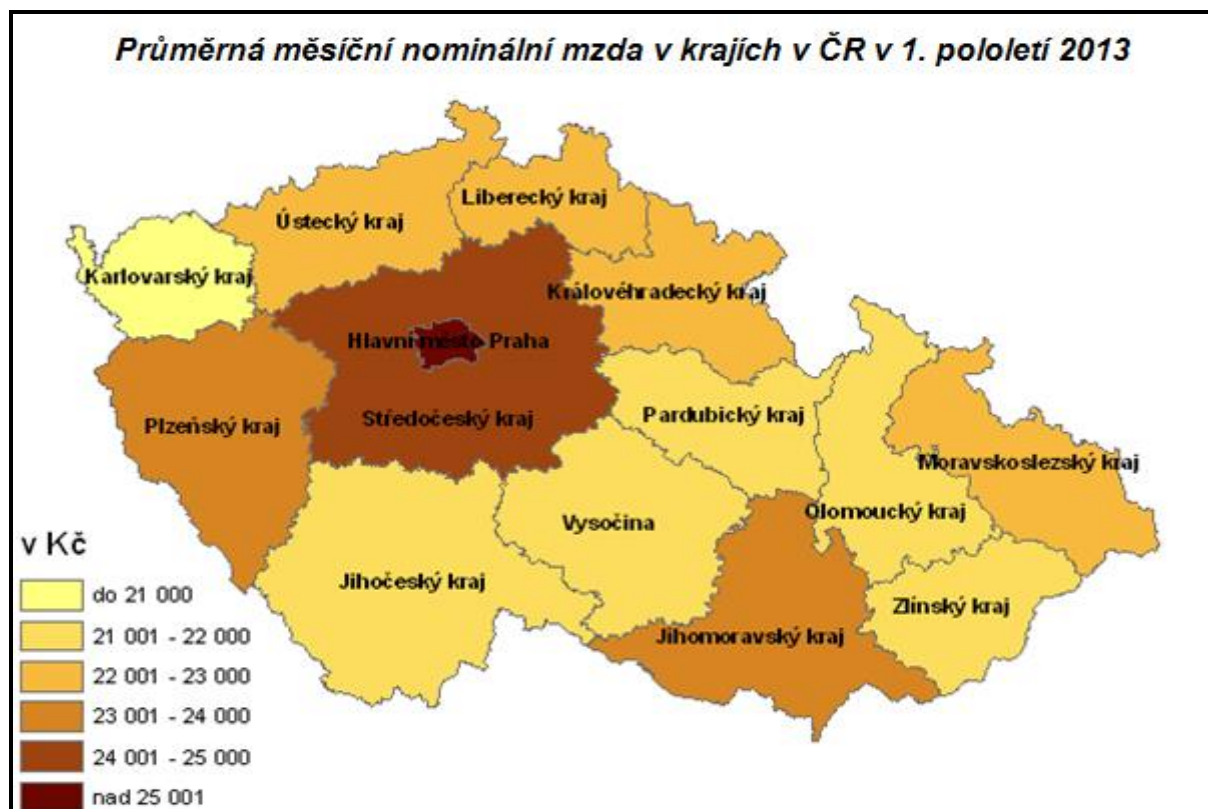
K největšímu propadu průměrné mzdy došlo v 1. pololetí 2013 v odvětví s nejvyšší nominální průměrnou mzdou „peněžnictví a pojišťovnictví“ (nominálně o 6,6 %, reálně o 8,2 %), v odvětví „těžba a dobývání“ (nominálně o 5,0 %, reálně o 6,6 %) a „činnosti v oblasti nemovitosti“ (nominálně o 2,4 %, reálně o 4,0 %). Naopak největšího meziročního nárůstu průměrné mzdy bylo dosaženo v odvětví s nejnižší nominální průměrnou mzdou „ubytování, stravování a pohostinství“ (nominálně o 3,6 %, reálně o 1,9 %) a „zemědělství, lesnictví a rybnářství“ (nominálně o 2,1 %, reálně o 0,4 %). Pouze v těchto dvou odvětvích došlo k nárůstu reálné mzdy, ve všech ostatních odvětvích nominální nárůst průměrné mzdy nepokryl růst inflace a došlo k propadu její kupní síly.

Meziodvětvová mzdová diference proti stejnému období předchozího roku poklesla; variační koeficient průměrných mezd (podle sekcí CZ-NACE) se snížil o 1,8 p.b. na 34,9 %.

Výše průměrné nominální mzdy se výrazně lišila i podle velikosti zpravodajské jednotky, tj. čím větší byl počet zaměstnanců, tím vyšší byla průměrná mzda. V podnicích do 19 zaměstnanců (velikostní kategorii s druhým nejvyšším počtem zaměstnanců – cca 783 tisíc) byla nejnižší a činila 17 826 Kč (téměř 73 % průměrné mzdy v národním hospodářství). Naopak nejvyšší průměrná mzda 29 623 Kč (cca 121 % průměru) byla vyplacena v organizacích s 1 000 a více zaměstnanci. Pokles reálných mezd byl zaznamenán u všech velikostních kategorií ekonomických subjektů. Dostí rozdílný byl vývoj počtu zaměstnanců, zatímco největší podniky si udržely nejvyšší meziroční nárůst počtu zaměstnanců (+4,3 tis.), nejintenzivněji poklesl počet pracovníků u organizací s 20 – 49 zaměstnanci (absolutně o -23,2 tis. a relativně o -4,8 %) – podrobněji viz tabulku č. 7 v příloze.

V územním členění podle krajů (rovněž viz graf na následující straně) dosáhl nejvyšší průměrné měsíční mzdy 32 345 Kč kraj hl. město Praha, ve kterém byl zároveň evidován největší počet zaměstnanců (737,1 tis. podle pracovištní metody z údajů z podnikového výkaznictví ČSÚ). Dlouhodobě se jedná o jediný region, který úrovní průměrné mzdy převyšuje celorepublikový průměr, a to o cca 32 % (o 7 842 Kč). V hodnoceném období byl v tomto regionu zaznamenán největší pokles jak nominální (-0,9 %), tak i reálné mzdy (-2,6 %) a zároveň je to jediný kraj, kde došlo k nárůstu počtu zaměstnanců (+6,7 tis.). S velkým odstupem a překročením hranice 24 000 Kč následoval Středočeský kraj. Nejčastěji byl zastoupen interval s průměrnou mzdou 21 000 až 22 000 Kč, a to v 5 krajích (Vysočina, Jihočeský, Olomoucký, Pardubický a Zlínský). Nejnižší průměrná mzda 20 850 Kč byla zaznamenána v Karlovarském kraji. Největší relativní vzestup průměrné nominální mzdy vykázal Kraj Vysočina (+1,3 %) a Jihomoravský kraj (+1,2 %). V porovnání se stejným obdobím předchozího roku byla kupní síla průměrné mzdy v krajském průřezu ve všech krajích nižší – viz tabulku č. 8 v příloze.

Současně došlo ke zmírnění diferenciacie, tj. snížení extrémních mzdových hladin (Praha x Karlovarský kraj) o 289 Kč na 11 495 Kč. Hodnota variačního koeficientu v tomto členění poklesla z 12,5 % v 1. pololetí 2012 na 12,0 % v 1. pololetí letošního roku.

1.2.1 Poznatky ze šetření Informačního systému o průměrném výdělku

Dalším důležitým zdrojem informací o pracovních příjmech, resp. výdělcích jednotlivých zaměstnanců v České republice, které doplňují údaje Českého statistického úřadu (ČSÚ), jsou data získaná z pravidelného statistického šetření „Informační systém o průměrném výdělku“ (ISPV). Na rozdíl od podnikového výkaznictví ČSÚ, které vychází z údajů o evidenčním počtu zaměstnanců a vyplacených mzdách za ekonomický subjekt, jehož účelem je makroekonomický pohled na mzdy, ISPV poskytuje data o mzdové úrovni jednotlivých skupin zaměstnanců i podle profesní struktury (včetně rozdělení na ženy a muže). Ve výsledcích o průměrných mzdách ČSÚ a ISPV jsou rozdíly, které vyplývají

zejména z odlišné definice podnikatelské a nepodnikatelské sféry ČSÚ a mzdové a platové sféry ISPV, rozdílného způsobu přepočtu zaměstnanců, apod.

Z výstupů šetření ISPV lze porovnat výdělkovou úroveň žen a mužů. **Průměrná mzda mužů** dosáhla v 1. pololetí 2013 výše **28 520 Kč** a **průměrná mzda žen 22 392 Kč**. Dynamika jejich růstu byla v uvedeném období shodná. Rozdíl v průměrném výdělku mužů a žen činil 6 128 Kč, **relace průměrné mzdy žen k průměrné mzdě mužů** dosáhla **78,5 %** a byla meziročně stejná jako v 1. pololetí předchozího roku. Hodnota **mediánu mezd mužů** činila ve sledovaném období **23 496 Kč** a **mediánu mezd žen 19 978 Kč**. **Porovnání** založené na posouzení vývoje **relace mediánové hodnoty výdělků žen a mužů** představovalo **85,0 %** (absolutní rozdíl 3 518 Kč, což bylo o 2 610 Kč méně než v případě průměru). Mzdy žen jsou nejen v průměru nižší než mzdy mužů, ale jsou také více nivelizované. Z tohoto srovnání však **nelze přímo usuzovat na diskriminaci žen v oblasti výdělků**, neboť jejich úroveň podle pohlaví je ovlivněna řadou faktorů např. strukturou zaměstnanců podle odvětví, profesí, pracovního zařazení (ženy jsou obecně méně zastoupeny na lépe placených místech), vzdělání, věku (dochází k přerušení pracovní kariéry žen v souvislosti s péčí o děti či jiné blízké osoby) a dále i rozsahem čerpání fondu pracovní doby vzhledem k potřebě sladování zaměstnání a soukromého života (ženy mají nižší objem přesčasové práce placené vyšší sazbou) atd.

V zásadě **stagnace rozsahu mzdové diference** na nejnižší úrovni **jednotlivých zaměstnanců signalizuje vývoj hodnoty většiny základních diferenciačních charakteristik** popsanych na výsledcích ukazatelů 1. pololetí 2012 a 2013 v následující tabulce (vlastní propočty MPSV z dat vybraných organizací).

Ukazatel	1. pololetí 2012	1. pololetí 2013
Rozdíl mezi průměrným výdělkem a mediánem (Kč)	3 839	3 904
Podíl zaměstnanců s nižší než průměrnou mzdou (%)	67,4	67,1
Decilový poměr (9. decil : 1. decil)	3,37	3,43
Variační koeficient (%)	88	84
Giniho koeficient	0,30	0,30
Paretův koeficient	0,37	0,38

Podíl zaměstnanců s nižším než průměrným výdělkem z celkového počtu zaměstnanců (oproti stejnému období předchozího roku) se snížil o 0,3 p.b. na hodnotu **67,1 %**. Opačně se **vyvíjel o něco rychlejší růst vyšších výdělků**. Dynamika výdělků v 9. decilu převýšila v 1. pololetí meziročně o 1,8 p.b. nárůst výdělků v 1. decilu.

Medián mzdy činil v 1. pololetí letošního roku **21 898 Kč** (ve mzdové sféře 21 302 Kč, v platové sféře 23 775 Kč) **a byl oproti hodnotě průměrné měsíční mzdy nižší o 3 904 Kč**. **V platové sféře představoval tento rozdíl 1 407 Kč; ve mzdové sféře činilo zaostávání mediánu za průměrnou mzdou 4 635 Kč**. Z toho vyplývá, že výdělků jednotlivých zaměstnanců ve mzdové sféře na rozdíl od sféry platové byly více diferencované. To bylo ovlivněno zejména vysokou absolutní úrovní vyplácených mezd (včetně prémie, mimořádných odměn a bonusů) vrcholovým manažerům a špičkovým specialistům v tomto sektoru.

Proti posílení mzdové diferenciaci působila skutečnost, že průměrné (meziroční) **tempo růstu výdělků řídicích pracovníků a manažerů** (klasifikace CZ-ISCO, hlavní třída 1) **bylo nižší než průměrná intenzita nárůstu mezd jimi řízených zaměstnanců** (o 1,2 p.b.).

V rozložení úrovně mezd zaměstnanců došlo k mírnému posunu směrem k vyšším hodnotám (viz frekvenční graf v rámci vybraných výstupů z Informačního systému o průměrném výdělků v příloze). **V nejčtenějším pásmu 20 – 22 tis. Kč pobíralo mzdu celkem 9,1 % zaměstnanců** (shodně jako ve stejném období loňského roku). **Výdělek nepřekračující 8 000 Kč mělo jen 0,4 % zaměstnanců** (v 1. pololetí 2012 to bylo 0,5 %) – ovšem např. v odvětvích „výroba textilií, oděvů, usní a souvisejících výrobků“ 1,8 %, v „kulturní, zábavní a rekreační činnosti“ 1,6 % a v „administrativní a podpůrné činnosti“ 1,4 % zaměstnanců. **Mzda převyšující 30 000 Kč byla vyplacena 22,8 % zaměstnanců** (o 1,5 p.b. vyšší podíl než v 1. pololetí roku 2012) – v odvětvích „telekomunikační činnosti“ ji však obdrželo cca 75 %, v „IT a informační činnosti“ téměř 72 % a v „peněžnictví a pojišťovnictví“ cca 65 % zaměstnanců.

K nadprůměrně odměňovaným profesím v 1. pololetí letošního roku patřili např. „nejvyšší představitelé společností“ (s průměrnou mzdou 79 583 Kč), „lékařští specialisté“ (55 298 Kč), ale i „strojírenští technici“ (30 199 Kč) nebo „všeobecné sestry se specializací“ (28 646 Kč). K nejhůře placeným profesím patřili zejména „pokrývači“ (13 625 Kč), „švadleny, šičky, vyšíváči a pracovníci v příbuzných oborech“ (13 031 Kč) nebo „pracovníci ostrahy a bezpečnostních agentur“ (12 705 Kč).

Čím vyššího vzdělání zaměstnanec dosáhl, tím vyšší měl zpravidla průměrnou mzdu. Např. zatímco zaměstnanec s maturitou pobíral mzdu (25 547 Kč) cca ve výši průměrné mzdy, vysokoškolsky vzdělaný zaměstnanec měl ve sledovaném období průměrnou mzdu více než 1,6 krát vyšší (její úroveň dosáhla 41 403 Kč). Z hlediska věku patřily k nejlépe placeným zaměstnancům ve věku 30 - 49 let, a to ve všech vzdělanostních kategoriích. Největší rozdíly byly zaznamenány u zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním. Průměrná mzda těchto zaměstnanců ve věku do 29 let činila v 1. pololetí 28 565 Kč (1,3 násobek průměru dané věkové kategorie), ve věku od 30 do 49 let dosáhla 44 024 Kč (1,6 násobek) a ve věku nad 50 let dosáhla úrovně 42 869 Kč (1,7 násobek).

Statistika výdělků z ISPV poskytuje i zajímavý **přehled o mzdách zaměstnanců v České republice podle jejich státního občanství**. Absolutně **nejvyšší průměrné mzdy 90 548 Kč** v 1. pololetí letošního roku v ČR **dosáhli zaměstnanci s německým státním občanstvím**, a to jak v nemanuálních profesích (98 411 Kč), tak i manuálních (22 493 Kč). **Druhou nejlépe placenou skupinou zaměstnanců s průměrnou mzdou 30 053 Kč**, avšak s více než trojnásobně nižší průměrnou mzdou než nejlépe placení Němci, se stali pracovníci ze **Slovenska**, kteří byli nejpočetnější skupinou zahraničních zaměstnanců v České republice. Více než tuzemští zaměstnanci si vydělali ještě občané Ruské federace, jejichž průměrná mzda činila 30 026 Kč. **Naopak nejnižší průměrnou mzdou 17 730 Kč obdrželi zaměstnanci z Mongolska, Ukrajiny (18 433 Kč) a Vietnamu (19 481 Kč)**. Vezmou-li se v úvahu pouze pracovníci vykonávající manuální práce, patřili k nejhůře odměňovaným občané Ruské federace (průměrná mzda 15 929 Kč), Rumunska (16 502 Kč) a Bulharska (16 584 Kč). V nemanuálních profesích byli vedle výše zmíněných německých zaměstnanců nejlépe placeni rovněž občané Bulharska

(52 692 Kč) a Rumunská (48 193 Kč), což bylo dáno pravděpodobně tím, že tito zaměstnanci vykonávají nadstandardně placené řídicí, vedoucí a manažerské funkce a není jich v těchto pozicích mnoho.

Průměrná mzda zaměstnanců s invalidním důchodem pro invaliditu prvního nebo druhého stupně ve mzdové sféře dosáhla úrovně 16 202 Kč, u zaměstnanců s invalidním důchodem pro invaliditu třetího stupně byla o 60 Kč nižší a činila 16 142 Kč (tj. cca 62 % průměrné mzdy všech zaměstnanců mzdové sféry).

V posledních letech se stává více rozšířenou a využívanou práce na tzv. kratší pracovní úvazky. Ve sledovaném období průměrná mzda zaměstnance mzdové sféry, který pracoval na zkrácený pracovní úvazek, meziročně vzrostla o 3,7 % na 22 870 Kč.

Podrobné statistiky o výdělcích (včetně mzdové distribuce) jednotlivých skupin zaměstnanců z Informačního systému o průměrném výdělku jsou součástí tabulkové přílohy jako samostatná složka na konci materiálu.

1.3 Sociální příjmy

Celkový objem sociálních příjmů (druhé nejvyšší složky peněžních příjmů domácností) **dosáhl** v 1. pololetí 2013 částky **228,3 mld. Kč** a **byl o 0,6 mld. Kč** (tj. o 0,3 %) nominálně **vyšší** než ve stejném období roku 2012. **Pokles** byl zaznamenán u **dávek důchodového pojištění** (vysvětlení v následujícím odstavci). **Příjmy občanů z ostatních druhů sociálních dávek se zvýšily** - viz tabulku č. 9 v příloze.

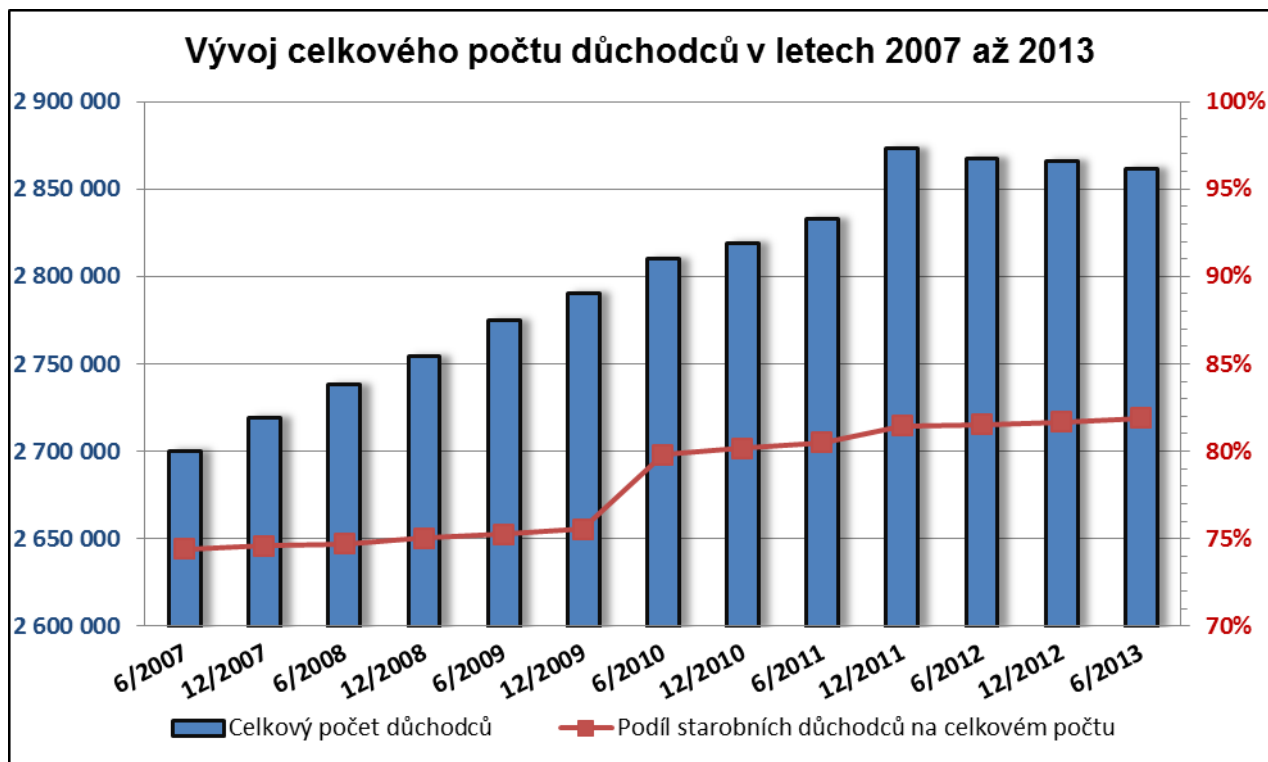
Dávky důchodového pojištění, na které bylo v 1. pololetí 2013 poskytnuto bez dávek vyplácených do ciziny **178,2 mld. Kč**, tj. **o 3,5 mld. Kč** (o 1,9 %) **méně** než ve srovnatelném období roku 2012, se podílely na celkové úrovni sociálních příjmů domácností 78,1 %. Tato situace byla způsobena **především zvýšenou zálohou** (poskytnutou v prosinci 2012 ve výši **6,9 mld. Kč**) na výplatu důchodů v prvních dnech ledna 2013 (tato záloha byla vyúčtována a uvedena ve statistice v prosinci 2012), což zároveň ovlivňuje vykázanou výši výdajů na důchody od počátku roku 2013. Výdaje související s **valorizací důchodů**, která proběhla v lednu 2013, činily od počátku roku **2,3 mld. Kč**.

Pokles (související s důvodem vysvětleným v předchozím odstavci) zaznamenaly **výdaje na starobní důchody**, které se (bez dávek vyplácených do ciziny) snížily o 1,8 mld. Kč (o 1,3 %) na **143,5 mld. Kč**. Jejich podíl na celkovém objemu výdajů na dávky důchodového pojištění dosáhl 80,5 %. Výdaje **na invalidní důchody se** (bez dávek vyplácených do ciziny) **snížily** o 1,2 mld. Kč (o 5,3 %) na **21,4 mld. Kč**.

Průměrná výše (samostatně vypláceného) **starobního důchodu se** v 1. pololetí 2013 meziročně **zvýšila** o 191 Kč (**o 1,8 %**) na **10 948 Kč**, v **reálném vyjádření se snížila o 0,5 %** (při použití indexu životních nákladů domácností důchodců 102,3 %), při zohlednění úhrnného indexu spotřebitelských cen zůstala reálná hodnota tohoto důchodu zachována.

V červnu 2013

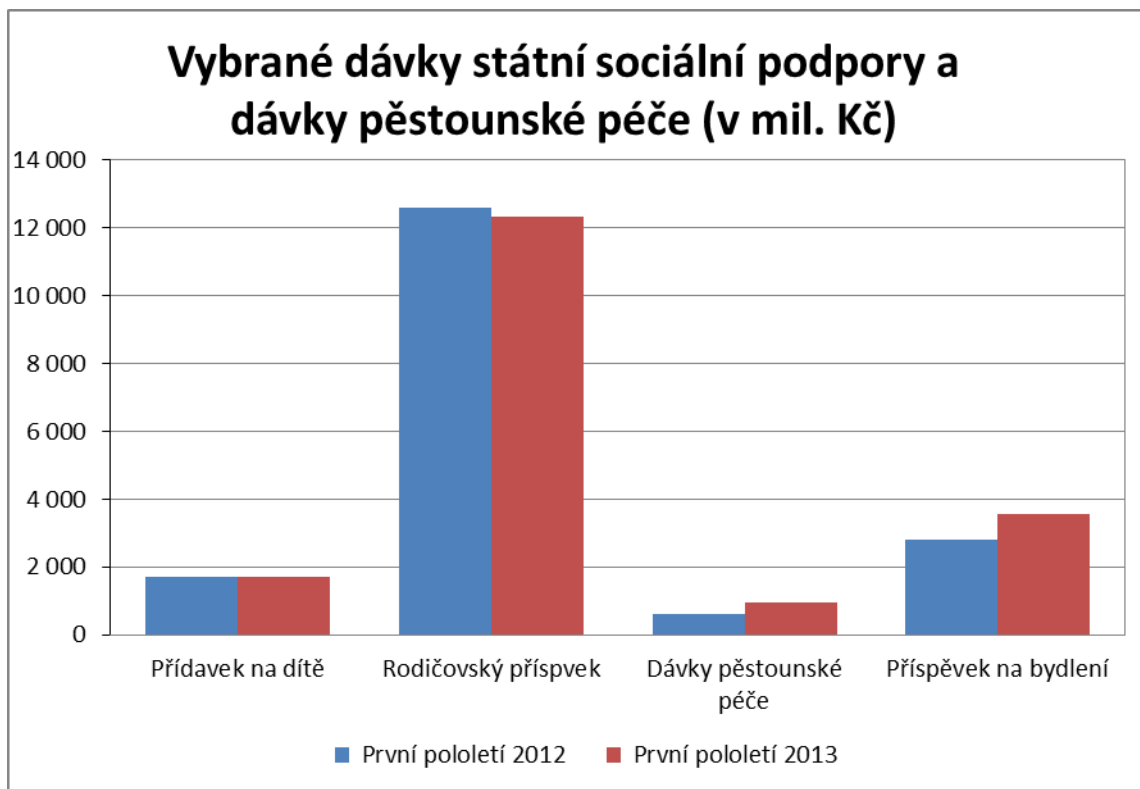
- pobíralo důchod **2 861,5 tis. osob**, přičemž **jejich počet** se meziročně **snížil** o 6,1 tis. (tj. **o 0,2 %**). Snížil se počet příjemců invalidních důchodů o 6,2 tis. (o 1,4 %), vdovských a vdoveckých o 2,1 tis. (o 5,0 %) a sirotčích o 0,5 tis. (o 1,0 %). **Počet důchodců se starobním důchodem** (včetně poměrného starobního) velmi mírně vzrostl (o 2,7 tis., tj. **o 0,1 %**) na **2 340,2 tis. osob**, v rámci této skupiny důchodců však narostl počet důchodců **s trvale kráceným předčasným důchodem** na **530,2 tis.** (o 18,0 tis., tj. **o 3,5 %** oproti stejnému období předchozího roku se zvýšil).
- vývoj počtu důchodců v posledních sedmi letech a podíl starobních důchodců na jejich počtu ukazuje následující graf:

- **průměrný nominální starobní důchod** (vyplácený samostatně) **dosáhl 10 963 Kč a převýšil** o 194 Kč (tj. o 1,8 %) skutečnost stejného měsíce roku 2012 (viz. tabulku č. 10). U **žen** činil 9 952 Kč, čímž představoval **82,0 % průměrného důchodu mužů** (12 143 Kč). Průměrná výše trvale kráceného předčasného důchodu byla oproti průměrnému starobnímu důchodu o 1 175 Kč nižší a dosáhla 9 788 Kč (o 154 Kč více než ve srovnatelném období předchozího roku), z toho u mužů 10 916 Kč a u žen 8 852 Kč,
- **pobíralo** samostatně vyplácený starobní důchod ve výši **do 10 999 Kč měsíčně 53 %** osob, ve výši **11 000 Kč – 13 999 Kč** měsíčně **38 %** osob, **vyšší důchod než 14 000 Kč** mělo **9 %** důchodců.

Na **dávkách státní sociální podpory a pěstounské péče** bylo v 1. pololetí 2013 **vyplaceno 18,7 mld. Kč** a zůstaly tak - s 8,2 procentním podílem na celkových sociálních příjmech obyvatel nadále druhou nejvýznamnější složkou sociálních příjmů domácností. V hodnoceném období bylo touto formou vyplaceno meziročně **o 0,8 mld. Kč více** finančních prostředků (o 4,4 %) než ve stejném období předchozího roku – viz tabulky č. 9 a 11 v příloze.

Jak ukazuje výše uvedený graf, byl v 1. pololetí 2013 rozhodující dávkou tohoto systému **rodičovský příspěvek** (s podílem 66,1 % na celkovém objemu těchto dávek). **Výdaje** na něj **klesly** proti 1. pololetí 2012 o 0,3 mld. Kč (**o 2,3 %**) na **12,3 mld. Kč**. Průměrný počet měsíčně poskytovaných rodičovských příspěvků se snížil o 4,3 %, tj. o 13,4 tis. na **300,1 tis.**, mj. v souvislosti s poklesem porodnosti od roku 2009.

Výrazný přírůstek byl zaznamenán u **příspěvku na bydlení** (19,2 % podíl na celkové výši výdajů na dávky státní sociální podpory). Ve sledovaném období na něj bylo vynaloženo **3,6 mld. Kč**, tj. **o 26,7 %** (o 0,8 mld. Kč) **více** při zvýšeném počtu v průměru měsíčně vyplácených dávek (o 17,5 %, tj. o 28,3 tis.) na **161,5 tis.**, jejichž průměrná výše vzrostla z 2 924 Kč na 3 151 Kč. Je to důsledek zvýšených nákladů na bydlení, úpravy stanovených normativů pro propočet této dávky i méně příznivé příjmové situace domácností.

Formou **přídavku na dítě** (s podílem 9,2 % na celkovém objemu dávek státní sociální podpory) bylo vyplaceno **1,7 mld. Kč**, meziročně **o 0,4 % více**. Počet vyplácených dávek se zvýšil ve sledovaném období o 0,5 % (o 2,3 tis.) na **477,3 tis.**

Na porodném, které je od 1. 1. 2011 přiznáváno jen na první dítě rodinám s příjmy do 2,4 násobku životního minima, bylo vyplaceno **75,2 mil. Kč**, tj. **o 5,5 %**

méně než ve stejném období předchozího roku. V průměru bylo vyplaceno v průměru měsíčně 1,0 tis. dávek (o 0,1 tis. více než v 1. pololetí 2013).

Dávky pěstounské péče jsou od ledna 2013 upraveny zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí. Bylo na ně vyplaceno **o 60,7 %** (o 364,2 mil. Kč) meziročně **více**, tedy **1,0 mld. Kč**. V souvislosti s touto změnou právní úpravy došlo především ke zvýšení odměny pěstouna a nárůstu vyplacených dávek. Jejich průměrný počet vzrostl o 7,5 %, na **21,5 tis.** – viz tabulky č. 11 - 14 v příloze

Podle územního členění připadla **nejvyšší částka** poskytnutá prostřednictvím systému státní sociální podpory a pěstounské péče **na 1 obyvatele** v kraji **Ústeckém a Moravskoslezském, nejnižší v Plzeňském kraji** (viz tabulku č. 15 v příloze).

V pořadí **třetí** objemově **největší položku** sociálních příjmů domácností tvořily **dávky nemocenského pojištění**. Touto formou bylo v 1. pololetí 2013 poskytnuto **10,5 mld. Kč**, což bylo o 0,4 mld. Kč (**o 3,7 %**) **více** než ve srovnatelném období předchozího roku.

Rozhodující dávkou bylo **nemocenské**, jehož podíl na dávkách nemocenského pojištění činil 61,4 % a jehož **objem se zvýšil** o 0,2 mld. Kč (**o 3,8 %**) na **6,4 mld. Kč**.

Na peněžitou pomoc v mateřství bylo za leden až červen 2013 vyplaceno **3,5 mld. Kč**, tedy o 40,5 mil. Kč (**o 1,2 %**) meziročně **více**.

Výdaje na **ošetřovné** se ve sledovaném období zvýšily oproti 1. pololetí 2012 na **0,5 mld. Kč (o 23,8 %**, tj. o 97,0 mil. Kč).

Na **vyrovnávacím příspěvku v těhotenství a mateřství**, (jehož výše je zanedbatelná a nemá vliv na celkový vývoj dávek nemocenského pojištění) bylo vyplaceno 3,4 mil. Kč (**zvýšení o 6,3 %**), viz tabulku č. 16 v příloze.

Další významnou složkou sociálních příjmů domácností je **příspěvek na péči**. V hodnoceném období bylo takto vyplaceno **9,6 mld. Kč**, což bylo **o 6,7 %** (0,6 mld. Kč) meziročně **více**. **Měsíčně** bylo v průměru vyplaceno **318,1 tis. dávek**, tedy o 12,4 tis. (o 4,1 %) více než v 1. pololetí 2012. Průměrný měsíční počet vyplacených příspěvků na péči v I. stupni závislosti se v 1. pololetí 2013 meziročně snížil o 1,5 tis. na cca 106,6 tis., v ostatních stupních závislosti došlo k meziročnímu

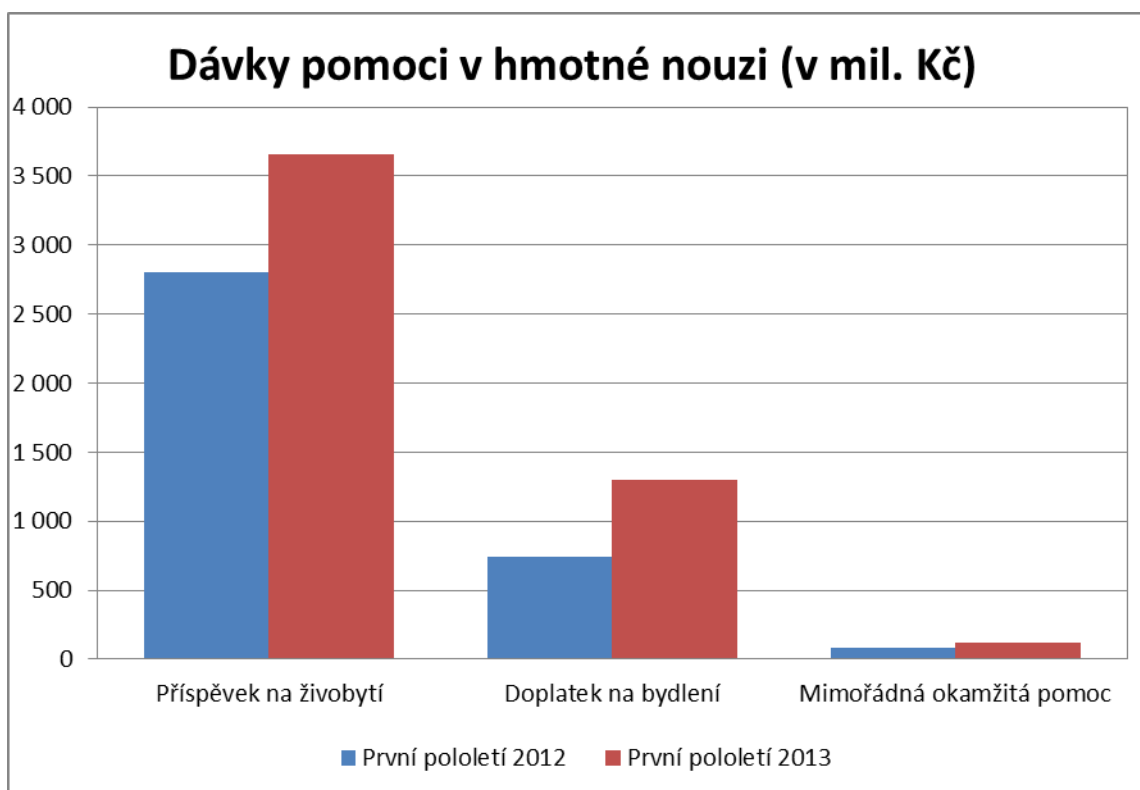
nárůstu (u II. stupně o 4,1 tis. na 102,3 tis., u III. stupně o 6,2 tis. na 67,6 tis. a u IV. stupně o 3,6 tis. na 41,6 tis) – viz tabulku č. 17 v příloze.

Prostředky vyplacené formou **podpory v nezaměstnanosti** byly s podílem 2,3 % na celkových sociálních příjmech pátou (z hlediska výše vynaložených prostředků) složkou sociálních příjmů domácností. V lednu – červnu 2013 na ně bylo vyčerpáno **5,3 mld. Kč** při meziročním **nárůstu o 10,7 % (o 0,5 mld. Kč)**. Počínaje lednem 2013 byla míra registrované nezaměstnanosti nahrazena ukazatelem podíl nezaměstnaných osob, který udává podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15 – 64 let k obyvatelstvu stejného věku. V uvedeném období vzrostl **průměrný podíl nezaměstnaných osob** z 6,8 na **7,8 %**, tj. o 1,0 p.b. Průměrný počet evidovaných nezaměstnaných se zvýšil o 58,5 tis. (o 11,4 %) na 570,5 tis., přičemž průměrný počet evidovaných nezaměstnaných **s nárokem na podporu** v nezaměstnanosti vzrostl na **127,2 tis.** (o 11,6 tis., tj. o 10,0 %). Podíl žen pobírajících podporu v nezaměstnanosti na celkovém počtu uchazečů s podporou činil 44,4 % (o 2,1 p.b. méně než v 1. pololetí 2012). Podíl absolventů s podporou vzrostl ve sledovaném období o 0,5 p.b. na 1,3 %. Jedno volné pracovní místo připadalo na 14,9 uchazeče (ve stejném období roku 2012 na 13,0 uchazečů).

Průměrná výše podpory v nezaměstnanosti se meziročně ve sledovaném období **zvýšila o 7,3 % (421 Kč) na 6 211 Kč**. Vzestup průměrné výše podpory byl zaznamenán ve všech krajích ČR (od 4,2 % v hl. m. Praze až do 10,1 % v Ústeckém kraji). Nejnižší průměrnou úroveň podpory vykázal kraj Zlínský (5 910 Kč), nejvyšší hl. m. Praha (7 623 Kč) – viz tabulku č. 18 v příloze.

Dávky pomoci v hmotné nouzi, které patří mezi složky s menším podílem na celkových sociálních příjmech domácností, ale jejichž podíl na celkových sociálních příjmech se zvyšuje (ve sledovaném období z 1,6 % na 2,2 %, tedy o 0,6 p.b.), byly čerpány ve **výši 5,1 mld. Kč**. V porovnání s množstvím prostředků poskytnutých touto formou v 1. pololetí 2012 se jednalo o jejich **výrazné překročení (o 40,0 %, tj. o 1,5 mld. Kč)**, které je způsobeno zejména navýšením počtu příjemců dávek v souvislosti s vysokým počtem uchazečů o zaměstnání bez nároku na

podporu v nezaměstnanosti, nepříznivou ekonomickou situací domácností, růstem nákladů na bydlení a řešením následků červnových povodní - viz tabulku č. 19 v příloze. Vývoj výdajů na jednotlivé dávky ukazuje graf:

Výdaje na **příspěvek na živobytí** (jejichž podíl činil ve sledovaném období 72,0 % z úhrnného objemu prostředků na dávky pomoci v hmotné nouzi) vzrostly **na 3,7 mld. Kč** a **převýšily** skutečnost předchozího roku **o 0,9 mld. Kč (o 30,4 %)**. Průměrný měsíční počet dávek se zvýšil o 37,1 tis. na **146,6 tis.** (o 33,9 %), průměrná výše dávky činila 4 161 Kč a byla o 82 Kč (o 1,9 %) nižší než v 1. pololetí roku 2012. Meziročně byly výdaje na příspěvek na živobytí výrazně překročeny ve všech krajích (v rozmezí od 26,1 % v Kraji Vysočina do 57,8 % v hl. m. Praze), viz tabulky č. 20 a 21 v příloze.

V červnu 2013

- bylo vyplaceno 150,2 tis. příspěvků na živobytí, což bylo meziročně o 32,4 tis. (o 27,5 %) více,
- z celkového počtu dávek připadalo 52,4 % na domácnosti jednotlivců, 8,3 % domácností mělo 5 členů a více,
- průměrná výše dávky činila 4 145 Kč.

Na **doplatku na bydlení**, který představuje 25,6 % z úhrnu dávek pomoci v hmotné nouzi, bylo vyplaceno **1,3 mld. Kč**, tj. **o 75,8 % více** než v 1. pololetí 2012.

Zvýšil se nejen průměrný měsíční počet příjemců této dávky, ale i její průměrná výše z 3 043 Kč na 3 531 Kč (o 16,0 %). I u čerpání této dávky došlo ve všech krajích k výraznému překročení proti skutečnosti předchozího roku, a to v rozmezí od 56,6 % (Pardubický kraj) do 99,8 % (Olomoucký kraj), jak ukazuje tabulka č. 20 v příloze. V průměru bylo za leden až červen vyplaceno 61,4 tis. dávek, tj. o 21,0 tis. (o 52,0 %) více než za stejné období roku 2012, z toho 27,3 tis. (44,4 %) příjemcům žijícím v jiné formě bydlení (z toho v ubytovnách 18,5 tis. - 67,7 %, a 2 tis. – 7,2 % v azylových domech).

V červnu 2013

- bylo vyplaceno 63,5 tis. doplatků na bydlení – o 22,6 tis. (o 55,3 %) více než v červnu 2012,
- z tohoto počtu připadla největší část – 51,4 % na domácnosti jednotlivců, domácností s 5 a více členy bylo 8,1 %,
- průměrná výše dávky činila 3 605 Kč,
- většina dávek byla vyplacena domácnostem bydlícím v nájemní formě bydlení (50,8 %) a domácnostem na ubytovnách (30,4 %), v podnájmech (7,5 %) a azylových domech (3,0 %).

Výdaje na mimořádnou okamžitou pomoc (poslední z dávek tohoto systému) se proti srovnatelnému období **zvýšily**. Bylo na nich vyplaceno **121,8 mil. Kč**, tj. **o 42,1 %** (o 36,1 mil. Kč) více. K výraznému nárůstu výdajů došlo v souvislosti s řešením následků červnových povodní v krajích: Ústeckém (o 282,1 %), Královohradeckém (o 154,5 %), Středočeském (o 135,6 %), hl. m. Praze (o 103,4 %) a Jihočeském (o 66,1 %), v ostatních krajích se dávky snížily nebo se zvýšily jen mírně - viz tabulku č. 20 v příloze.

Dávky podmíněné zdravotním stavem se podílely na celkových sociálních příjmech pouze 0,4 %. Bylo na nich vyplaceno **0,9 mld. Kč (o 48,2 % více** než v 1. pololetí 2012) – viz tabulku 9. Tento výrazný meziroční nárůst výdajů byl způsoben pozdějším náběhem výplat nových typů dávek v minulém roce. V 1. pololetí roku 2013 bylo vyplaceno 3 206 příspěvků na zvláštní pomůcku v celkové výši 359,3 mil. Kč a 229,8 tis. příspěvků na mobilitu v celkové výši 560,0 mil. Kč.

2. Spotřebitelské ceny a životní náklady

Jedním z důsledků poklesu ekonomiky bývá zpravidla stagnace, popř. pokles, hladiny spotřebitelských cen. Z tohoto pohledu byl **vývoj cenové inflace** (a návazně spotřeby domácností) v první polovině letošního roku **specifický**. **Zásadní příčinou byla** již druhým rokem uplatňovaná **daňová opatření odehrávající se ve sféře nepřímých daní**, tj. DPH a spotřebních daní (dotýkající se fakticky celé škály reprezentantů ve spotřebním koši všech typů domácností, a to především těch nezbytných) a změny **regulovaných cen**. **Na obvyklý** – v hodnoceném období sice jen relativně nízký - **tržní pohyb cen** proto celkem logicky **reagovala populace** velice **slabou poptávkou** (především na trhu zbytného zboží a služeb – viz dále). Uvedené skutečnosti se projeví i na úrovni tzv. čisté inflace, v níž nejsou zachyceny položky regulovaných cen a je očištěna o administrativní a legislativní opatření. Meziročně se **čistá inflace zvýšila** za 1. pololetí t.r. **pouze o 1,4 %**, tzn. o 0,3 p.b. méně než celková cenová inflace.

Průměrná meziroční míra úhrnné cenové inflace byla v uvedených podmínkách v lednu – červnu letošního roku výrazně **nižší než v 1. pololetí 2012 a činila** v průměru **1,7 %** (v 1. pololetí m. r. byl cenový nárůst více než dvojnásobný). V období od počátku ledna do konce června 2013 vzrostla úhrnná cenová hladina o 1,7 % (viz tabulky č. 22 a 23), přičemž zásadní byl vývoj již v lednu letošního roku.

Mezičtvrtletní cenová inflace z 1. čtvrtletí t.r. (proti 4. čtvrtletí 2012 (+1,4 %)) se ve 2. čtvrtletí v obdobném porovnání významně snížila (+0,2 %). Od dubna do konce června vzrostly nejvíce ceny odívání a obuvi (dražší sezónní kolekce letního zboží), ve skupině potravin a nealkoholické nápoje byl rozhodující vliv červnového přechodu statistického sledování cen brambor na dražší rané odrůdy a navýšení cen ovoce. V oblasti bydlení mělo zásadní dopad květnové zlevnění zemního plynu.

V první polovině roku 2013 **vzrostly** meziměsíčně **spotřebitelské ceny** tradičně **nejvíce v lednu** (proti prosinci **o 1,3 %** - což byla třetí nejvyšší lednová

cenová inflace za posledních 5 let). **Lednový vzestup** spotřebitelských cen byl téměř ze dvou třetin způsoben změnou sazeb DPH o 1 p.b. na 15 % (snížená) a na 21 % (základní) s dopadem do souhrnné inflace ve výši 0,8 p.b.; nejcitelnější dopady této úpravy pocítili zákazníci u potravin, dopravy, bydlení, zdraví a v rekreaci a kultuře. Necelou jednou třetinou (dopad 0,3 p.b.) participovalo na lednovém cenovém vzestupu navýšení regulovaných a dalších administrativně stanovených cen: v bydlení podražila elektřina a zemní plyn (v průměru o 3,3 %, resp. o 2,0 %), teplo a teplá voda (o 3,6 %) a vodné a stočné (o 6,7 %). Relativně mírný byl v lednu pohyb tržních cen - u cen potravin a nealkoholických nápojů působil vliv dražšího pečiva, mlékárenských výrobků, zeleniny, ovoce a brambor, pohonné hmoty s výkyvy podražily průměrně o 0,5 %, růst cen kultury a rekreací zapříčinily (kromě DPH) vyšší sezónní ceny pobytů na horách, vykázný byly také vyšší ceny ve veřejném stravování a poplatky v závodním a školním stravování,

V dalších měsících se cenový růst zklidnil a převážně oscilloval kolem obvyklých hodnot dosažených v předchozích letech. Ve 2. čtvrtletí byl nejvýznamnější již zmíněný červnový vzestup cen brambor (o 86 %), ovoce, masa, pekárenské a mlékárenské produkce; v souvislosti s posunem dopadu zvýšení spotřební daně od počátku roku (obvyklé předzásobení prodejců) podražily tabákové výrobky. Mimořádně příznivě se (zejména s ohledem na pokles cen plynu pro domácnosti) vyvíjely ceny v oblasti bydlení. Ceny pohonných hmot v dubnu a květnu klesaly a přispěly tak avšak (jen přechodně) ke snížení cen ve skupině doprava; dále zlevnil sortiment bytového vybavení a zařízení domácnosti, což platilo i pro poštovní a telekomunikační služby.

Vývojové trendy v nejvýznamnější položce spotřebního koše, tj. ve sféře výživy, nejlépe ukazují následující meziroční údaje: při značném navýšení úrovně farmářských cen (o 11,8 % - zejména v rostlinné výrobě) vzrostly ceny v potravinářském průmyslu (o 0,9 %) a nejvíce ceny obchodníků (o 5,2 % - z velké části promítnutím vyšší snížené sazby DPH).

Ceny průmyslových výrobců se zvedly proti 1. pololetí 2012 o 0,9 %, klesly naopak ceny stavebních prací (-1,2 %) a tržních služeb (-1,1 %). Hlavním faktorem meziročního poklesu cen v dopravě byl příznivější vývoj cen pohonných hmot, kde např. průměrná cena motorové nafty dosáhla v letošním 1. pololetí průměrné částky v ČR 35,87 Kč/litr, tj. o 0,69 Kč méně než před rokem (u nejprodávanějšího benzínu NATURAL 95 činil pokles 0,66 Kč/litr).

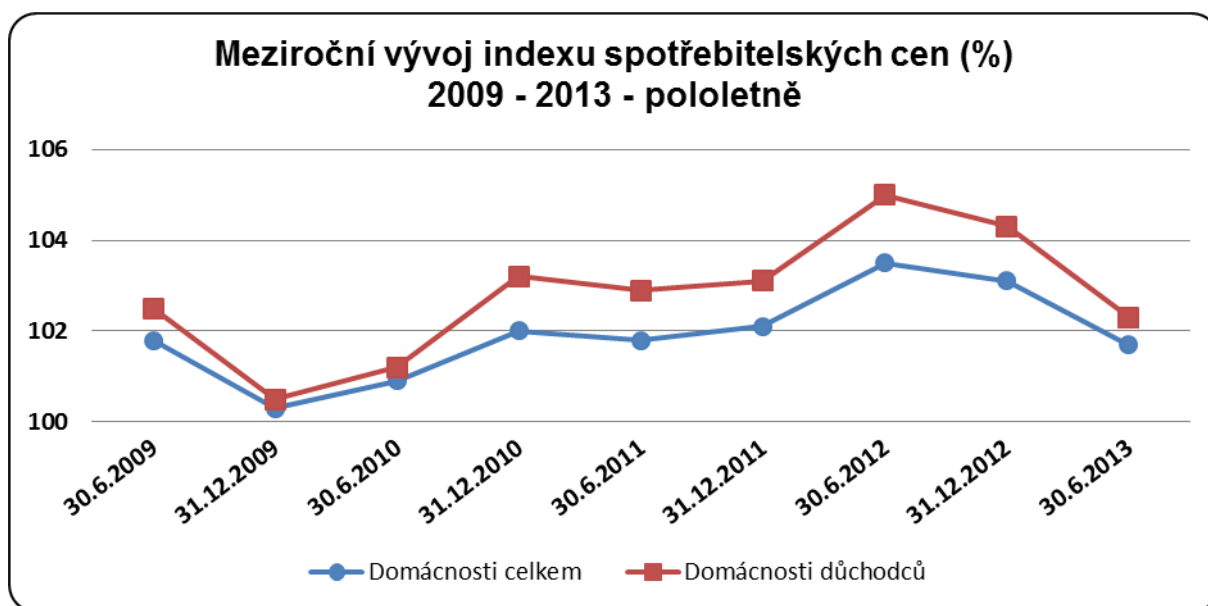
K meziročnímu přírůstku úhrnného indexu spotřebitelských cen přispěly (vzhledem k dříve uvedeným skutečnostem) jednotlivé agregované „výdajové“ skupiny spotřebního koše následovně (zaokrouhлено na 1 desetinné místo):

Úhrnný nárůst spotřebitelských cen (v %) pořadí skupin podle výše vlivu (v procentních bodech):	+1,7
Potraviny, nealkoholické nápoje	+ 0,8
Bydlení, voda, energie, paliva	+ 0,6
Alkoholické nápoje, tabák	+ 0,4
Ostatní zboží a služby	+ 0,1
Stravování a ubytování	+ 0,1
Zdraví	+ 0,1
Vzdělávání	0,0
Rekreace a kultura	0,0
Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy	0,0
Odívání a obuv	- 0,1
Doprava	- 0,1
Pošty a telekomunikace	- 0,2

Meziroční dynamika růstu spotřebitelských cen (životních nákladů) konkrétních **statisticky sledovaných domácností se** v důsledku výše uvedených skutečností **proti 1. pololetí 2012 rovněž snížila: u domácností důchodců vzrostly životní náklady o 2,3 %** (před rokem o 5,0 %). Vyšší životní náklady proti průměru zapříčinila u důchodců struktura jejich spotřebního koše s dominantním postavením výživy (index 105,6 %), vysokým podílem výdajů za bydlení (index 102,9 %) a nadprůměrných nákladů na léky a zdravotní péči (index 103,7 %).

Vyšší růst životních nákladů domácností důchodců v porovnání s růstem domácností celkem (tj. cenovou inflací) **je trvalým trendem**, přičemž **v letošním roce** lze vyzorovat relativně větší **přiblížení** obou charakteristik než v předchozích obdobích - viz přehled za poslední čtyři roky:

V hl. m. Praze činilo navýšení **1,8 %**, při mírně podprůměrném nárůstu nákladů na potraviny a nealkoholické nápoje (index 104,9 %) byl vykázán vyšší růst cen bydlení, naopak menší byl propad cen odívání a obuvi (podrobnější data obsahují tabulky č. 22 a 23 v příloze).

Harmonizovaný index spotřebitelských cen (cenový index propočtený podle jednotné metodiky EU pro potřeby porovnání inflace v jednotlivých členských zemích) **činil v červnu letošního roku** (meziročně) v ČR **1,6 %** což bylo **o 0,1 p.b. méně než** představoval **průměr 27 členských zemí EU**. ČR však nadále patřila v tomto směru do spodní poloviny Eurozóny.

Největší přírůstek spotřebitelských cen byl zjištěn v Rumunsku (4,5 %) a v Estonsku (4,1 %); pokles inflace nevykázala kromě Řecka (index 99,7 %) žádná další země EU 27, nejmenší vzestup spotřebitelských cen vykázalo Polsko (o 0,2 %), Lotyšsko (o 0,2 %) a Švédsko (o 0,5 %).

3. Peněžní výdaje, půjčky a úspory domácností

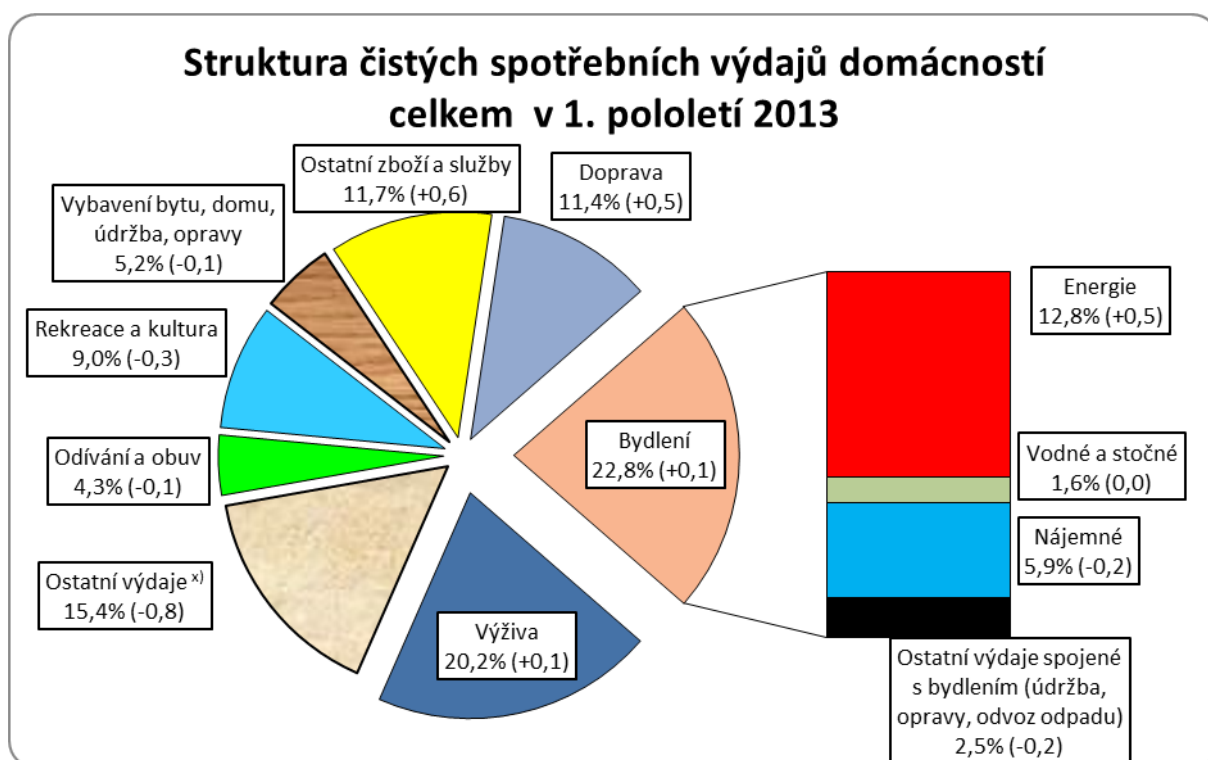
Hlavním činitelem velmi mírného navýšení **spotřebních výdajů** v 1. pololetí letošního roku nebyla větší poptávka po zboží a službách ze strany domácností, ale **opatření přijatá** tehdejší vládou **v oblasti nepřímých daní a cenové deregulace**. To se týkalo celé struktury spotřeby, zejména spotřeby nezbytných statků, jako jsou potraviny a bydlení. Dále **se snížil přírůstek** celkového objemu **půjček** domácností.

Meziroční dynamika čistých peněžních výdajů domácností zařazených do šetření zpravodajského souboru statistiky rodinných účtů (vč. nespotřebních vydání) byla **v úhrnu prakticky shodná s dynamikou (čistých) příjmů**.

Z analýzy (zejména tzv. „spotřebních“ výdajů) **vyplynuly tyto poznatky:**

- ⇒ **člen domácnosti** uvedeného souboru **vydal za zboží a služby** měsíčně v průměru **10 854 Kč**, což znamenalo stagnaci na úrovni **1. pololetí 2012**; příčinou byla především skutečnost, že se snížily (po velkém rozmachu ve stejném období roku 2012) výdaje na koupi, výstavbu a rekonstrukce domů a bytů, **dynamika celkových výdajů** (vzhledem k inflaci) **reálně klesla** (základní data obsahuje tabulka č. 2),
- ⇒ **pohyb** poptávky a vydání domácností, který je bližší realitě, lépe **charakterizuje vývoj** tzv. „spotřebních“ výdajů, které tvoří průměrně více než 90 % veškerých vydání domácností (potraviny, bydlení, doprava, zdraví, apod.) – u nich byl **vykázán** v lednu – červnu t.r. **mírný nominální meziroční nárůst** (index 101,4 %),
- ⇒ nominální **spotřební výdaje zvýšily** téměř **všechny typy domácností**, nejvíce zaměstnanecké domácnosti bez dětí (+ 2,7 %, tj. 361 Kč měsíčně – nárůst výdajů na bydlení a dopravu) a domácnosti důchodců bez ekonomicky aktivních členů (+ 3,4 %, tj. 327 Kč - vyšší vydání za výživu, dopravu a finanční platby); pokles vykázaly domácnosti osob samostatně výdělečně činných (-0,9 % - s výjimkou bydlení a dopravy se jednalo o pokles v celém spektru, zejména zbytných výdajů),
- ⇒ v důsledku ekonomické recese a s ní spojenou nižší dynamikou příjmů, spolu s restriktivní rozpočtovou politikou, založenou na růstu DPH a spotřebních

daní, **došlo v podrobnější struktuře úhrnných spotřebních vydání domácností u všech nebo u větší části domácností k poklesu váhy výdajů na stravování a ubytování, rekreaci a kulturu, pošty a telekomunikace, bytové vybavení a odívání** – tedy většinou u nákupů zboží a služeb nad rámec základních životních potřeb; nejvíce **vzrostl podíl peněžních prostředků vynaložených na bydlení, dopravu, ostatní zboží a služby** (tj. finanční platby, pojistné apod.) - viz následující graf a tabulku č. 24 v příloze:

x) zahrnuje výdaje za zdravotní péči pošty a telekomunikace, veř. stravování a ubytování vzdělávání a ostatní nezařazená vydání

Pozn.: údaje v závorkách jsou rozdíly v p.b. proti 1. pol. 2012

Několik let trvající obavy z možného opakování ekonomické krize se zřetelně odrazily i letos v opatrnějším vývoji **čerpání úvěrů** domácnostmi (tabulka č. 25):

⇒ podle údajů ČNB **úhrnný objem úvěrů domácností** evidovaných u peněžních ústavů k 30. červnu letošního roku stoupl na **1 146,2 mld. Kč**, což bylo o 36,2 mld. Kč více než ke stejnému datu roku 2012 (loni ve stejném srovnání byl přírůstek o 10,0 mld. Kč vyšší); od počátku roku do konce června

2013 se celkový objem úvěrů zvedl „jen“ o 11,7 mld. Kč, což byl zhruba nárůst na úrovni stejného období roku 2012,

- ⇒ **99,8 %** z celku **tvořily úvěry korunové** (1 143,4 mld. Kč), které při mírném přírůstku cizoměnových půjček zajistily téměř zcela navýšení jejich celkového objemu,
- ⇒ **rozhodující část** meziročního **vzestupu objemu** bankovních korunových **půjček představovaly** hypoteční a jiné **úvěry spojené s bydlením**, jejichž celkový objem **823,7 mld. Kč** byl **o 36,5 mld. Kč vyšší** než o rok dříve, což znamená, že hospodářský pokles se v tomto směru projevil – vzhledem k výhodnému úročení – jen částečně (v 1. pololetí 2012 vzrostly meziročně o 44,0 mld. Kč).

Z podrobnější skladby úvěrů na bydlení poskytnutých bankami opět vyplynulo, že **nejvyšší meziroční přírůstek** k 30.6. t.r. **vykázaly hypoteční úvěry (o 40,8 mld. Kč** na 717,6 mld. Kč). **Spotřebitelské úvěry na bydlení** (ve výši 23,9 mld. Kč) **vzrostly** jen nepatrně **o 0,2 mld. Kč**. **Pokračoval** dlouhodobý **propad bankovních půjček** v rámci **stavebního spoření (o 4,5 mld. Kč** na 82,2 mld. Kč).

- ⇒ úplný **obrat** byl zaznamenán podle dat ČNB u celkového **objemu spotřebních úvěrů, který** oproti meziročnímu růstu v 1. pololetí let 2011 a 2012 (+ 23,1, resp. + 1,7 mld. Kč) letos **klesl** o 2,4 mld. Kč,
- ⇒ významným faktorem pro vývoj zadlužování domácností byl **vývoj úročení půjček**: průměrná úroková sazba z jejich úhrnu činila k 30. červnu t.r. podle dat ČNB **6,08 %**, z toho u spotřebních úvěrů 14,68 % a u úvěrů na bydlení 4,32 % (u této kategorie byl vykázán – jako u jediné - pokles o cca 0,5 p.b., od roku 2010 to bylo již o 1,0 p.b. méně),
- ⇒ podle údajů České leasingové a finanční asociace (ČLFA) poskytly její subjekty domácnostem **17,1 mld. Kč nebankovních úvěrů na zboží a služby**, což bylo zhruba stejně jako v lednu – červnu 2012; v oblasti financování domácností výrazně převládaly spotřebitelské úvěry nad spotřebitelským leasingem; hlavní doménou leasingových společností ve sféře domácností byl přitom převážně leasing ojetých osobních vozidel,

⇒ znepokojující je **další nárůst podílu nesplacených úvěrů** domácností u bank a u nebankovních finančních institucí. Celkový objem tzv. úvěrů se selháním činil ke konci června t.r. 59,1 mld. Kč, tj. meziročně o 1,0 mld. Kč více.

Dlouhodobě se **zvyšující počet a objem úvěrů se selháním** se datuje zhruba **od roku 2009** a po celé období byl zapříčiněn zejména nepříznivou situací na trhu práce (snižující se příjmy, rostoucí počet lidí bez práce), ale i relativně málo klesajícími úroky z půjček. **Nejvíce rizikovými** a relativně nejrychleji rostoucími se ukazují již delší dobu **spotřební (účelové) úvěry**. Rostoucí riziko představují také pohledávky z kreditních karet. V posledních čtyřech letech je zřetelný **nárůst** souhrnu všech **úvěrů na bydlení**.

⇒ souhrnná **data z šetření** u konkrétních typů domácností **statistiky rodinných účtů výše uvedené poznatky potvrdila**: všechny skupiny domácností dříve přijaté **půjčky spíše splácely** a výrazněji **nezvyšovaly své další zadlužování**; největší kladné saldo v tomto smyslu bylo vykázáno u domácností osob samostatně výdělečně činných.

Tvorbu úspor domácností v první polovině letošního roku **charakterizovaly** v dlouhodobém porovnání **tyto skutečnosti**:

⇒ **objem** jimi vytvořených (korunových a cizoměnových) **úspor se** podle dostupných údajů ČNB **zvýšil** ve srovnání s 1. pololetím 2012 **o 47,1 mld. Kč** a ke konci června t.r. činil **1 788,8 mld. Kč**,

⇒ skladba přírůstku úsporných vkladů se proti loňsku nezměnila: **trvala orientace na tvorbu nových úspor v tuzemské měně** (97,5 % z celku), přičemž domácnosti v souvislosti s dlouhodobě nízkou hladinou úrokových sazeb upřednostňovaly výhradně jejich **netermínovanou formu** (průměrná úroková sazba z vkladů se v 1. pololetí t.r. pohybovala na úrovni kolem 1,02 %, což bylo opět o něco méně než před rokem, kdy se jednalo o 1,18 %),

⇒ objem **cizoměnových vkladů** (60,3 mld. Kč) **se** meziročně o 1,2 mld. Kč **zvýšil**, což se ve struktuře celkových vkladů neprojevovalo - příčinou bylo mj. mírné zvýšení úrokové sazby z vkladů v USD a € - viz tabulku č. 26,

⇒ **nižší** byl také **přírůstek objemu tří nejvýznamnějších** úsporných finančních produktů, tj. **vkladů ve stavebním spoření, na penzijních fondech a životním pojištění**, které vzrostly podle dat ČNB a ČSÚ meziročně v úhrnu o 32,3 mld. Kč (na **966,8 mld. Kč**) – před rokem byl přírůstek jen o málo nižší - viz následující přehled:

	stav k 30.6. v mld. Kč			změna k 30.6. v mld. Kč	
	2011	2012	2013	2012	2013
Stavební spoření	421,9	424,4	423,0	2,5	-1,4
Životní pojištění	257,8	269,9	280,6	12,1	10,7
Penzijní připojištění	225,4	240,2	263,2	14,8	23,0

Největší přírůstek (meziročně téměř dvojnásobný) byl vykázán **v rámci penzijního připojištění**, kde však zcela **převládal zájem o „tradiční“ formy penzijního připojištění** známé z minulých let. **Spoření v tzv. II. pilíři důchodové reformy** (jako základu penzijní reformy deklarované bývalou vládou) **se realizovalo jen v malé míře** a k 30. 6. činilo (podle dat MPSV) pouze 32,2 mil. Kč, tj. jen zlomek z úhrnu pojistných penzijních aktiv.

⇒ nemalý objem finančních prostředků je soustředěn **v rámci tzv. kolektivního investování**; obyvatelstvo a instituce držely **v domácích a zahraničních podílových fondech** nabízených v ČR (podle Asociace pro kapitálový trh AKAT) ke konci června **248,7 mld. Kč**, což bylo o 26,9 mld. Kč více než před rokem (loni ve stejném porovnání zhruba v téže hodnotě klesly), přičemž rozhodující vliv měl přírůstek aktiv dluhopisových a smíšených fondů poskytovaných zejména ČSOB, Českou spořitelnou a Komerční bankou.

Analýza dostupných dílčích (bilančních) dat o vývoji spořivosti na úrovni konkrétních typů domácností statistiky rodinných účtů **platnost výše získaných poznatků víceméně potvrdila**; průběžné spořicí úložky (saldo) se pohybovaly kolem 1 254 Kč na osobu měsíčně (tj. o něco více než v 1. pololetí 2012), nejvíce takto „spořily“ domácnosti zaměstnanců bez dětí, jejichž vklady byly v měsíčním průměru o 2 820 Kč vyšší než vybrané úspory.

C. Vývoj ve 3. čtvrtletí 2013 a predikce na další období

Základní (dosažitelné) poznatky o dalším vývoji příjmů a výdajů domácností v roce 2013 se výrazněji neliší od jevů popsanych v předchozích částech materiálu.

K oživení ekonomiky ČR přispívá v současné době téměř jen rostoucí kladná bilance zahraničního obchodu. Vzhledem k tomuto stavu **lze ve třetím a čtvrtém čtvrtletí tohoto roku očekávat stagnaci, či pouze nepatrný mezičtvrtletní růst HDP.** Stabilnější **zlepšování stavu národního hospodářství lze předpokládat od roku 2014.** K růstu ekonomiky by mohla pomáhat hlavně zlepšující se situace v okolních zemích (např. v Německu).

Za celý rok 2013 očekáváme pokles HDP v rozsahu - 0,5 až - 1,5 %, v roce 2014 již mírný nárůst v rozmezí + 1,0 až + 2,0 %.

Z oblastí ovlivňujících příjmy domácností jsou prozatím jedinými dostupnými údaji základní data o mzdách v průmyslu a stavebnictví za první dva měsíce 3. čtvrtletí, z nichž vyplynuly tyto dílčí poznatky:

- **v červenci a v srpnu došlo v odvětví průmyslu v podnicích s 50 a více zaměstnanci k meziročnímu snížení průměrného evidenčního počtu zaměstnanců** (v červenci o 1,3 % a v srpnu o 1,2 %), **ve stavebních podnicích (s 50 a více zaměstnanci) jejich počet rovněž meziročně poklesl** (v červenci o 9,0 % a v srpnu o 8,8 %),
- **průměrná měsíční nominální mzda těchto zaměstnanců v průmyslu vzrostla v červenci meziročně o 3,3 %** (reálně o 1,9 %) **a v srpnu** (kdy činila 25 924 Kč) **o 0,8 %** (reálně poklesla o 0,5 %). **Ve stavebních podnicích se snížila průměrná měsíční nominální mzda** výše uvedených zaměstnanců **meziročně o 1,4 %** (červenec), resp. **o 8,0 %** (srpen) a v srpnu dosáhla v absolutním vyjádření 28 174 Kč. K meziročnímu poklesu došlo ve stavebnictví u reálné mzdy v červenci o 2,8 % a v srpnu o 9,2 %.

Přírůstek průměrné nominální mzdy v národním hospodářství ČR by se mohl v letošním roce pohybovat v intervalu 0,6 – 1,6 % a v roce 2014 v rozmezí 1,5 – 3,5 %. Reálná mzda by při zohlednění predikované míry cenové inflace (viz dále) mohla letos mírně poklesnout nebo stagnovat, příští rok by naopak mohlo dojít k jejímu růstu až o cca 2 %.

Vývoj celkových čistých příjmů domácností se v letních měsících pravděpodobně výrazněji nezměnil (data statistiky rodinných účtů za 3. čtvrtletí 2013 nejsou ještě k dispozici). Lze odhadovat, že dynamika nominálních příjmů byla v průměru jen velmi nízká (kolem 0,5 -1,0 %) což znamená, že jejich kupní síla (i při nižší inflaci) v průměru nedosahovala u většiny domácností úrovně roku 2012.

Za celý rok 2013 lze očekávat přírůstek nominálních čistých příjmů domácností (vzhledem k nižší základně roku 2012) v rozsahu cca 1,5 – 2,0 %, tj. spíše stagnaci jejich reálné hodnoty. Slabý růst by mohl vyvolat očekávaný poněkud dynamičtější mzdový vývoj v roce 2014. Naopak jen velice nízká valorizace důchodů ve vazbě na očekávanou cenovou inflaci kupní sílu této kategorie domácností nad úroveň roku 2013 zřejmě nezvýší.

Podle předběžných údajů dosáhl **celkový objem sociálních příjmů v 1. až 3. čtvrtletí 2013 347,0 mld. Kč.**

V rámci sociálních příjmů **činily u největší položky - důchodů výdaje předběžně 272,6 mld. Kč**, průměrná výše samostatně vypláceného starobního důchodu - **od ledna do září t.r. vzrostla meziročně o 1,8 % na 10 955 Kč.**

Podle odhadu by průměrná výše samostatně vypláceného starobního důchodu mohla v letošním roce dosáhnout 10 962 Kč (meziroční index 101,8 %), v roce 2014 by mohl činit průměrných 11 052 Kč (index 100,8 %).

Výdaje na **dávky státní sociální podpory a pěstounské péče** vzrostly v 1. až 3. čtvrtletí 2013 oproti stejnému období předchozího roku o 4,9 % na **28.0 mld. Kč** a **dávky pomoci v hmotné nouzi** o 37,5 % na **7,7 mld. Kč.**

Výdaje na podporu v nezaměstnanosti činily od ledna do září 2013 **7,5 mld. Kč** a byly o 0,7 mld. vyšší než ve stejném období předchozího roku. Počet uchazečů o zaměstnání vzrostl ke konci září na 557,1 tis. osob (o 63,9 tis. více než

o rok dříve), z toho **počet osob s podporou v nezaměstnanosti se k 30. září zvýšil na 104,2 tis.** (tj. na 18,7 % ze všech uchazečů). **Podíl nezaměstnaných osob** meziročně vzrostl na **7,6 %** (z loňských 6,6 %).

Lze očekávat, že za celý rok 2013 dosáhne podíl nezaměstnaných osob průměrné úrovně cca 7,7 %. V roce 2014 by se mohl podle aktuální predikce pohybovat v rozmezí 7,6 – 8,2 %.

Obvyklé produkty poklesu ekonomiky, což je mj. snižující se inflace, se v oblasti spotřebitelských cen výrazněji projeví teprve ve 2. a 3. čtvrtletí letošního roku. Úhrnná **cenová hladina klesla** v červenci - září **proti 2. čtvrtletí o 0,3 %** (mezičtvrtletně poprvé za poslední tři roky). **Ve směru jejího snížení působily** především ceny ve výdajových skupinách „**pošty a telekomunikace**“ (nárůst poštovních poplatků byl výrazně eliminován slevami mobilních operátorů), zlevnil také základní sortiment „**odívání a obuvi**“ (vliv letních akčních slev), sezónní pokles cen „**potravin a nealkoholických nápojů**“ předurčilo výrazné zlevnění zeleniny a ovoce. **K růstu cen došlo** zejména ve skupině „**rekreace a kultura**“ (tradičně vlivem letní sezóny dovolených).

V meziročním pohledu byl ve 3. čtvrtletí vykázán cenový nárůst o 1,2 %. K největším změnám došlo ve výdajových skupinách „**doprava**“ (pokles o 0,4 %) a „**bydlení, voda, energie, paliva**“ (ze 4,8 % ve 3. čtvrtletí 2012 na letošních 1,2 %), kde velice **výrazně zapůsobil pokles průměrné ceny zemního plynu**, který se postupně promítal do cenové inflace ještě v průběhu celého 3. čtvrtletí.

V úhrnu za 1. – 3. čtvrtletí 2013 byly spotřebitelské ceny v průměru o 1,5 % vyšší než ve stejném období roku 2012; **životní náklady domácností důchodců stouply** proti lednu – září 2012 **o 2,2 %** (trvale větší dopad rostoucích cen výživy).

Další vývoj cenové inflace v reakci na vykázaný a očekávaný dynamičtější pohyb ekonomiky lze pro závěr roku 2013 poměrně obtížné odhadovat; v meziročním pohledu se ale bude zřejmě udržovat na současné, popř. o něco nižší, úrovni a za celý rok 2013 dosáhne průměrné hodnoty cca 1,3 - 1,7 %. Ve směru zvýšení inflace pravděpodobně zapůsobí možné pohyby tržních cen, zejména změny cen pohonných hmot a výživy.

Vzhledem k dosud známým, popř. avizovaným (administrativním) změnám mj. v cenové deregulaci (zlevnění elektřiny, plynu, naopak zvýšení spotřebních daní u tabáku apod.) a očekávanému vývoji

tržních cen, odhaduje MPSV roční zvýšení spotřebitelské inflace v roce 2014 v intervalu 1,4 – 2,0 %.

Předchozí úvaha částečně vychází ještě z vývoje v posledních letech i jeho předpokládané setrvačnosti, kdy (kromě administrativních opatření v nepřímých daních) růstu poptávky (ale i spotřebitelské inflace) bránila restriktivní mzdová politika státu i firem a nízká úroková míra úvěrů a vkladů stanovená ČNB. Předpokládané ekonomické oživení by - zejména podle firem - mohlo znamenat cenovou akceleraci.

Dříve popsané hlavní **tendence ve vývoji peněžních půjček a úspor domácností se** v dalším období víceméně **nezměnily**:

- ⇒ stav bankovních **úvěrů byl v srpnu vyšší** proti červnu **o 9,7 mld. Kč** (což byl **o 1,8 mld. Kč větší přírůstek** než ve stejném období roku 2012); většinu uvedeného přírůstku představovaly úvěry na bydlení (při poklesu úvěrů ze stavebního spoření se jednalo výhradně o hypoteční úvěry), **celkový stav úvěrů** u bank činil **ke konci srpna t.r. 1 557,9 mld. Kč**,
- ⇒ **přírůstek** korunových **úspor** domácností za první dva měsíce 3. čtvrtletí t.r. (**+ 2,6 mld. Kč**) byl **výrazně nižší než před rokem**, a byl dosažen znovu výhradně **vlivem vzestupu netermínovaných vkladů**; **termínované vklady pokračovaly v hlubokém propadu** (za pouhé 2 měsíce to bylo - **8,4 mld. Kč**).

V posledním čtvrtletí t.r. ani v příštím roce nelze pravděpodobně ještě očekávat zásadní obrat tendencí ve spotřebě a míře úspor domácností, i když zřejmě začne působit dlouho očekávané oživení ekonomiky. Lze předpokládat, že zadlužování domácností i jejich spořivosti by se v takové situaci mohly začít alespoň mírně zvyšovat.

x x x

Aktuálnější a komplexní údaje týkající se příjmové a výdajové situace českých domácností ve 3. čtvrtletí roku 2013 nebyly v době zpracování materiálu k dispozici. Přinese je „Zpráva o základních tendencích příjmové a výdajové situace domácností ČR v 1 - 3. čtvrtletí 2013“, která bude vládě předložena v lednu 2014.